MUSTAFA KUTLU

Bütün Eserleri

Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı
a-
Huzursuz Bacak
A /
Kapıları Açmak
"A
Menekşeli Mektup ▲
Chef
A
„ Rüzgârlı Pazar . ▲
Tufandan Once : ▲
Mavi Kuş
A" •
Beyhude Ömrüm
A . -
Uzun Hikâye ▲
Hüzün ve Tesadüf i
A ' '
. Yokuşa Akan Sular
A
Yoksulluk İçimizde
A
Ya Tahammül Ya Sefer
A"'
Bu Böyledir
'A
Sır
.A
Arka Kapak Yazıları
'A .
Şehir Mektupları (deneme)
• A
Akasya ve Mandolin (deneme)
A
Yoksulluk Kitabı (deneme)

üstelik ışıkların yanıp söndüğü yerden çalgı sesleri ge¬liyormuş.

Böyle havadisler fısıltı gazetesine girince bire bin katı¬larak anlatılır.

Zaman sonra hikâye cinlerin bayramı, perilerin düğü¬nü gibi vasıflara büründü.

Bırakın geceyi, mezarlık civarından gündüz gözü geç¬mek zora

Mesele tabiatıyla polise intikal etmişti.
Birkaç yüreği kip, gözü pek memur bir gece "ışıkgörü-
nüyor" denilen mahalde pusuya yattılar.

Vakit gece yansını geçerken bir karaltının yalpalaya- sallana ağaçlar arasından çıktığı görüldü. Bu kadar hortlak-cin-peri masalının ardından böyle bir manzara ile karşılaşan memurlar ne yaptı dersiniz. Onu ancak onlar bilir.
Biz hadiseyi nakletmeye devam edelim. Efendim, ha¬yalet gibi ortaya çıkan karaltı eliyle koluyla basbayağı bir insan imiş. Gelip gelip bir mezarın üzerine çökmüş. Cebinden iki mum çıkarıp yakmış, mezarın üzerine dikmiş. Adam yanında bir de cümbüş taşıyormuş.

Az sonra mumların ortasına bir gazete yaymış. Yine cebinden çıkardığı nevaleyi gazeteye dizmiş. Tabii manzara tamamlansın diye bir de koca şarap şişesi. Herif bir yandan içiyor, bir yandan kucağına yatırdığı cümbüşle türküler okuyormuş.
Ayağına giymiş kara yemeni *Sallanma*
sevdiğim öldürdün beni.

Polisler gördükleri kişinin ne cin, ne peri değil; kendi¬leri gibi bir âdemoğlu olduğunu fark edince ferahlayıp yanaşmışlar.
Bakmışlar ki mezarlıkta âlem yapan bu kişi kasabanın fotoğrafçısı Sarhoş Selami. Artık o korkulu bekleyiş ye¬rini tatlı bir temaşaya bırakmış. Zuma gibi olan Selami gişeden, bir yudum içiyor, son¬ra:
- Ulan baba, sağlığında ben sana çektirdim, şimdi de sen bana çektiriyorsun... Çeecek. diye söyleniyor, gü¬ya bir yudum da mezardakine ikram edip toprağa azı¬cık dökerek babasıyla karşılıklı konuşuyormuş. Polis¬leri karşısına görüncc.
- Oooö, abiler hoş geldiniz; hava güzel, kafamız iyi, „ hadi siz

de yanaşın diye onları davet etmiş. *Uzun fiikâye/ 83*
Mezarlıktaki dehşet böylece kasaba tarihine intikal et¬ti. Nakledildiği her mecliste kılıktan kılığa girerek ta¬dından yenniez bir "Sarhoş Selami hikâyesi" olup çık¬tı. Selami'rıin hal tercümesinde buna benzer nice hikâ¬yeler vardı.

Bu sarhoş fotoğrafçının komik olduğu kadar iç burkan macerasını dinlerken gün gelip hayatıma bir bombalı pankart ~~gîhî asılacağını netedm hilnVnlîrrHın~~

Yalnız geldiğinde yine kitap istedi. Tedirgin bir hali vardı; eh ne de olsa burası küçük bir kasaba ve kendi¬si de Hancıların kızı. Çalıkuşu'nu çok sevmiş, keşke o da okuyup bir öğretmen olabilseymiş. Ama dedi, yüzü bulutlandı, camdan dışarı baktı, yağmur çiseliyordu.

- Ama beni öyle uzak köylere yalnız başıma gönder- mezler-ki!
- Şimdi de çok tedirginsin dedim. Rahat ol biraz.
- Hıh dedi, küçümsedi beni, sen yabanın tekisin, bu kasabayı, ailelerimizi bilemezsin.
- Hılirim, bilirim, diye bilgiçlik tasladım. Benim öm¬rüm de küçük kasabalarda geçti.

Bu defa önceden hazırladığım bir kitabı verdim. îçine küçük bir kâğıt köymüş, "Hep seni düşünüyorum" di¬ye yazmıştım. Kitabı geri getirdiğinde baktım benim verdiğim kâğida, o cümlenin altına "Ben de seni" diye yazmış.

Bu iki kelime boğulmakta olan ruhuma bir hayat öpü¬cüğü kondurmuştu sanki. Baktım küpe çiçeği tomurcuklarını patlatıvermiş. Saka kuşu sevinçle sıçrayıp ötüyor. Ulan kuş sen hep böyle öter miydin be. Fırlayıp dükkânı dört dönmeye başladım. Rafların, tezgâhın tozunu aldım; her yanlan silip pırıl plrıl yaphm. Çileğe ~~su, kuşa yem verdimi Dükkânın~~ önüne çıktım. Baktım ta uzakta, karşı kaldırımın köşesinde, banka¬nın önünde bir boyacı çocuk. Bağırdım, elimle-kolum- la çağırdım. Ağzım sevinç ile kulaklarıma varıyor; gö¬ren de cennetten haber gelmiş sanacak. Boyacı geldi.
Dışarı bir tabure atıp oturdum. Boya ılan dedim, beni her zaman bu tavda bulamaz¬sın. Kerata ne bilsin elli kuruş yerine yüz elli kuruş ve¬receğimi.

O gece Kara Turan'ın atelyesinde yedik-içtik. Turan bi¬raz pirelendi tabi. Elimi kolumu doldurup gelmiştim, pasürma-sucuk,

kuş sütü, kuru üzüm. Renk verme¬dim, felekten bir gece çalalım dedim sade. Sabaha ka¬dar türkü çığırdık, Neşet Ertaş'tan okuduk: "*Mühür gözlüm seni elden - Sakınırım kıskanırım".*

Biz böyle sevincik olmuş dururken, kasabanın üzerine bir kara havadis yayılıverdi. Güya gece bekçilerinden biri kasaba mezarlığında tuhaf şeyler görmüş. Bekçinin hali hal değildi, besbelli çok korkmuştu. Der¬ken kasabada başka kişiler de aynı şeyi gördüklerini yemin-billah iddia etmeye başladılar.

Sık ağaçlarla kaplı kasaba mezarlığının gece görüntü¬sü gerçekten ürperticiydi.
Söylentiye göre bekçi ve diğerleri gece yansından son- ra mezarlıktaki ağaçlar arasında bazı ışıklar görmüş.

ilk karşılaşma hediye edilen rabıtalı bir kitap, basma¬kalıp konuşmalar. ' . Her şey alelâde.
Doğrusu anlatacak bir şey yok. Bu sıradan sahneleri biraz parlatabilsem. Mesela tez¬gâha bırakılmış kasımpatı demetini kapıp iki kadın önünde dans ederek bir reverans ile Feride'ye yeniden takdim etsem. O sırada güguklu saatin kumrusu bu eş¬siz ânı ebedileştirmek üzere yuvasından fırlayıp ötü- vejrse. Kapının önünde beyaz atlı bir araba dursa. Ben kızı öpüp, Sevim'in faltaşı gibi açılmış gözleri karşısın¬da bir prens olsam.
Edebiyat bu mu?
Evet, "edebiyat yapmak" bir yapaylığı tarif için kulla¬nılıyor. Bense Feride ile ilişkimizde (Bakın "ilişki" keli¬mesi de nasıl deforme olmuş, Ahu Tuğba'nın mı bu isimde bir filmi vardı) bir yapaylık olsun istemiyor¬dum.
Lâkin olaylar beni aştı.

Babam davasıyla ilgili olarak "bilirkişi" istemişti. Dos¬ya bu sebeple İstanbul'a gönderilmiş, bilirkişi olarak belirlenen hukuk hocalarının fikri sorulmuştu. Gelecek cevap beklendiği için duruşma bir iki kez ileri bir tari¬he ertelendi: [1] > ~~Kasabanın küçük bir cezaevi, burada az sayıda mah¬~~kûm ve hepimizin tanıdığı görevliler vardı. İki günde bir babamı görmeye gidiyor, bazen bana öğrettiği şe¬kilde sevdiği yemeklerden yaparak götürüyordum. Keyfi gerçekten de yerindeydi. Tezgâhını kurmuş, ranzasının yanı başındaki küçük masaya daktilosunu yerleştirmişti. Tuhaftır, gazetedeki yazılarına devam ediyor; kimse de bir şey demiyordu.

Bir seferinde, evde, babamın çocukken bana aldığı ama benim değil de ara sıra onun çaldığı mızıkayı buldum. Hoşlanır ve belki ıssız gecelerdte yine çalar diye götür¬düm. Aa aa güldü, dudağını kıvırdı:
- Mızıka defterim kapadım ben (Daktiloyu işaret ede¬rek) artık

kalk borusu çalıyorum, sende kalsın dedim ama almadı.
Ranzasına oturmuştuk yan yana.
Küçük bir çocuk gibiymişim sanki saçlanmı okşadı.
- Ee, neler yapıyorsun bakalım, anlat. Sıkıntıyla
içimi boşalttım.
- Hiç. Dükkânda oturuyorum.
- İlginç bir şey olmuyor mu yarıi?
Bir an irkildim, yüzüne baktım, gözlerinde yine o mu¬zip parıltı.
Söylesem mi acaba? Vazgeçtim. Feride lâfını falan açmadım.

Açmadım ama kız daha sonra birkaç kez dükkâna uğ-
radı. ----------
Bir seferinde yine Sevim Hanım'la, ötekilerde yalnız.

Sevim Hanım epeyce mal ayırdı. Raptiye, toplu iğne, karbon kâğıdı, daktilo şeridi, el işi kâğıdı, pelür kâğıt, dosya falan; Kız raflardan bir kitap çekti. Biraz karıştırdı, yerine koydu. Sonra bir kitap daha, bir başka kitap daha. Kararsızdı. Sevim Hanım birden ha¬tırlamış gibi, iğneleri, dosyaları bıraktı; kızı kolundan tuttu, karşıma geçirdi.

- Feride, Hancıların kızı.
- Hangisi, dedim.

JKasabanm eşrafından bir aile Hancılar, geniş bir süla¬le, birkaç kolu var.

- Manifaturacı Hacı Hilmi Efendi'nin kızı dedi Sevim Hanım.

Kız susuyor, mahcup gülümsüyor. Ben de
gülümsedim, şirin şirin konuştum:

- Memnun oldum, kitaba meraklısınız galiba? Sevim
araya girdi. Aramızı mı yapıyor nedir?

- Çok okur, bildiğin gibi değil, gecede bir kitap devir¬diğini biliyorum.

İşte konuştu, billur sürahiden su döküldü.

- Abartıyorsun Sevim Abla.

Ooo, hoca gitmiş, abla gelmiş, bunlar iyicene sıkı fıkı olmuş.

- Hadi hadi saklama, Yeşil Yıllar'ı bir günde okumuş¬tun. Sonra Şahika..

Anlacıfan Sevim buna Cronin külliyatını bütünüyle okutmuş. Ancak Kerime Nadir'leri, Esat Mahmut'ları da bitirdi mi?

Bülbül yeniden şâkıdı: , p

- Evet, okumayı seviyorum.

Ben de konuşayım dedim. Nereden aklıma geldiyse şu
saçma, sapan sözleri söyledim:

- Madem adınız Feride, size Reşat Nuri'nin ünlü eseri "Çalıkuşu"nt! vereyim. Tabi eğer okumadıysanız. Kız gözlerini kaldırdı.

Zaten karşılıklı duruyorduk.

Gözlerinin yeşilinde kahverengi menevişler varmış meğer.
Sevim bizim bu karşılıklı bakışıp konuşmamızı, dedi¬kodusunu bizzat yakalamış ve bu yüzden dört köşe ol¬muş mahalle karısı keyfi ile izliyor. —Hayır okumadım, verirseniz sevinirim. Emret sultanım, emret findik kabuğuna gireyim. Uza¬nıp raftan kitabı aldım. Şöyle ftrrrt diye bir sayfaların tozunu silkeledim. Bu hava basan harekete bir de ses tonuekledim:
- Kabul ederseniz hediyem olsun, dedim.
- Aa, olur mu hiç, niçin ama, gibi karışık nidalar geldi ikisinden de.
Varsın gelsin. "Hediye" lafı da benden çıktı işte.

Bu bahsi uzatıyorum galiba. Altı üstü bir tanışma faslı.
Ama her ilişkinin mayası bu ilk anlarda, ilk saniyeler-de gizli değil midir?
Gizli olsa da ilgi çekici bir yönü yok. Bir kitabevinde

yade kendisinin biraz "burnunu sürtmek" istemeleri ^ imiş.

"Yere düşmekle cevher sâkıt olmaz kadr ü kıymetten" diyerek yelkenleri inmiş, yüzleri asılmış olan Musa Ça- ||g vuş ile Şeref Bey'i neşelendirmeye, umutlandırmaya ^ çalışıyordu, ■ Ancak bu tutuklama karan iki ihtiyarda mecal bırak- mamıştı. Bir süre sonra "Geçmiş olsun, meraklanma, ¡¡¡i arkandayız" falan diyerek o kasvetli mekândan kendi- lerini dışarı attılar. Biz kaldık baba-oğul.

- Ee, ağa, nasıl gidiyor işler diyerek bir el-ense çekti bana, şakalaşmak istiyordu. Ben şaşkındım, elbette ke¬derliydim, onun biraz da abartılı neşesine katılama¬dım. Titrek bir tonda:
- Baba, n'olacak bu durum?
- Tasalanma, bir iki aya kalmaz çıkarım.
- Bir iki ay mı?
- Ne o, çok mu uzun geldi?

t- Bilmem.

- Göz açıp kapayana kadar geçer, inan bana, sen keyfi¬ne bak.

Keyif falan kalmamıştı bende. Kimim kimsem yoktu. Bir babam vardı, işte o da içeri düşmüştü. Bütün gün ™ müşterisi olmayan bir dükkânda pinekliyordum.

J|||

Babama inanıyordum tabi.

~~Er^geççıkacaktı~~.—-——-—_—---------- ,' ■ ' ¯ ■

Çıksa ne olacaktı yani.

Bir "küçük kitapçı" olarak bu küçük kasabada kendi¬me küçümen bir hayat mı kursam, yoksa kitabevini oluruna terkedip askere mi gitsem diye ufkunda hiçbir şey gözükmeyen istikbalim için zar atarken, kader "Şişşşt, ben buradayım" diyerek zuhur etti.

Biçki-Dikiş Kursu hocalarından Sevim Hanım yanında başörtülü-pardesülü güzel bir kızla dükkâna geldi. Okul için malzeme, kırtasiye ihtiyâcını bizden karşılı¬yordu. Son gelişinde kendisi için küçük bir kilitle açı¬lıp kapanan bir hatıra defteri almıştı. Ben mânalı mâ- nalı bakarak:

- Hatıralarınızı mı yazıyorsunuz, diye sordum.
- Hayır. Sevdiğim şiirleri diye cevapladı. Yanakları pembeleşmişti.

Edebiyata meraklı olduğunu biliyordum. Ancak Ümit Yaşar, Turan Oğuzbaş gibi aşk şiiri yazarları; Barbara Cârtland, Cronin gibi romancıları tercih ediyor; benim ara sıra "Bir de bunu okusanız" diyerek gösterdiğim Dostoyevski, Kafka kitaplarını almak istemiyordu. Her neyse Sevim Hanım işte.

Bu defa onu değil, yarandaki kızı izliyordum, tik gözü¬me çarpan şey kızın elindeki bir demet kasımpatı oldu. Vay canına!

Eli çiçekli, iri yeşil gözlü bir kız. Demek ilk bakışta gözlerini görmüşüm. Ama az önce ~~kacımpalılaı zikıelük. Eee!~~77Gozler mi, çiçekler mi? Neyse ne.

Sözlerimiz kimedir o zaman? Onlar kendilerini bilirler.

Hepsinin ipliğini pazara çıkaracağız. Böyle biline."

Babam kasabada particilik ile uğraşanlardan bir kısmı- nı hedef almıştı anlaşılan. Bu gibi yazıların muhatabı olanlar babama düşman kesilecekti. Bu durum beni korkutuyordu. Daha önceleri evimize yapılan baskınları hatırlıyor¬dum.
Ben kitabeviniri gölgeli ve sessiz serinliğine çekilerek kitaplarla aramdaki ilişkiyi derinleştirdikçe, babam si¬yasetin bulanık sularına gömülüyordu. Bir siyasi parti¬ye kayıtlı olsa, bir taraf tutsa, kendine kendisi için bir siyasi hedef seçmiş olsa hadi neyse. Adam adalet ve fa¬zilet diye diye okkanın altına girecek, sonunda belki de kendini feda edecekti.

Babam böyleydi işte.
Ama solunan hava, yüzülen su, oturup-kalktığın in¬san, yürüdüğün yol seni değiştirir. O her dem neşeli, hiçbir şeyi umursamayan, dudağın¬da bir ıslıkla dolaşan adam gitmiş; yerine hırçın ve po- lemikçi biri gelmişti.

Sonunda beklenen oldu, korktuğum şe; di.
Hasımları babamı şikâyet ettiler.

Hakkında "Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üze¬rinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı Ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses ik¬tisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek . . . . için propaganda yapmak" suçun¬dan dava açıldı.

Babam hiç umursamadı,
"Bundan bir şey çıkmaz, tutturamazlar" diyordu. Ne de olsa

kitaptan, kanundan haberi var/ suç unsuru olabilecek şeyleri yazmaz. Yazmamış da. Onu yakan, yargı mensupları ile hasmı olan siyasiler arasındaki yakın ilişki oldu.
Çırpındı, bağırıp çağırdı, haksızlığa kurban edildiğini söyledi, nafile.
İlk duruşmada tutuklandı.
Halbuki tutuklamayı gerektirecek bir durum yoktu or¬tada. Ne delilleri kaybedebilirdi, ne de kaçıp gidecekti. Aksine bütün kasabaya örnek olacak, anlı şanlı bir hu¬kuk mücadelesi vermeye hazırlanıyordu.

Musa Çavuş ve Şeref Bey ile kendisini görmeye gitti¬ğimizde, yirte o bildik neşeli, pervasız hali üzerinde idi.
- Bil iş burada bitmez^ hîlîrkigî îstpyprp'ğîm/ rifrdi. Ba- bama göre bu davanın esas gayesi mahkumiyetten zi- - Yahu Şeref Bey, sıkışbrnta çocuğu. Bak nevalemizi getirmiş, diye yanaşırlardı.
Oracıkta sandalyeler çekilir, alçak sehpa üzerine bir es¬ki Yeşil Hanyeri nüshası serilir, gazetenin üç silahşorü yufka ekmeği, tulum peyniri ve üzümden oluşan ak¬şam yemeğine yumulurdu.

Ben yazıhaneden çikar, ağır ağır makinelere doğru yü¬rürdüm.
O erimiş kurşun kokulu sıcaklık, harflerin dizgi maki¬necinden dökülen tıkırtısı. Ârif Usta mütebessim başıyla selamlardı* Çırak Erol'un saçlarını okşardım. Baskıdan az önce çıkmış, mürekkep kokusu üzerinde bir Yeşil Hanyeri nüshası alır, oracıkta, kâğıt yığınları üzerine oturarak babamın-o günkü yazısını okurdum:

PARTİCİLİK

"Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe mânasına geldiği¬ni bilirler.
Ayrıca tarihte îskitlere komşu olmuş, göçebe olarak Mezopotamya'ya, İran topraklarına uzanmış, oralarda yerleşmiş

"Partlar" denilen bir kavim vardır bu da bi¬liniyor. İran efsanelerinde yiğit, savaşçı, aristokrat diye geçen Partlar zaman içinde Yunan âşığı kesilip, kur- duklan saraylarda rezilane bir hayat sürmeye başla¬mışlar. Tabii halk bu gidişe tepki göstermiş ve sonun¬da Sasaniler iktidara geçerek Partlarm hakimiyetine son vermişler.

"Parti" kelimesi ise bize Fransızcadan geçmiştir. Dili¬mizde birkaç mânası ile kullanılıyor. 1. Parça, kısım. Mesela "Bir parti kumaş geldi" deriz. 2. Bir siyasi gaye etrafında birleşenlerin meydana getirdi¬ği kuruluş, firka, hizip. Bu da malum mânadır. 3. Eğ¬lence toplantısı. İşte bu mühim. Çünkü bizimkiler "Kokteyl parti" veya "av partisi" gibi particiliği eğlen¬ce haline getirmişlerdir. 4. Bir defada oynanan oyuna da parti deriz. Mesela "tavla partisi" gibi. 5. Kelepir, vurgun mânası ki, en önemlisi budur. "Partiyi vur¬mak" deyimi büyük kazanç sağlamak demektir. "Par¬tiyi kaybetmek" ise elde ettiği bir kazana, haksız bi¬çimde geldiği makamı yitirmek demektir. Şimdi, aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime var olmuş, anladınız değil mi? Hâlâ anlamamış olanlar için daha açık bir ifade ile şun¬ları söylüyorum:

Şiş göbekler; gövdesi yağ bağlayanlar, tüyü bitmemiş yetimlerin hakkim sülük gibi emenler, sözlerimiz size¬dir.

Particiliği "part şişirmek" diye anlayanlara karşıyız ve hep karşı olacağız.

Salon ola ki, bu yazımızdan particilik ile uğraşanların ■ Lamanın ıı katlediyoruz anlaşılmasın. İfadelerimizi başka noktalara çekmesinler.

rıunda gazetede peyderpey tefrika etmeye karar ver¬mişti. Dizgisi ve tashihi ile bizzat meşgul oluyor, bü yüzden vaktinin çoğunu matbaada geçiriyordu. Gerçi "Yeşil Hanyeri" kıy tırık bir kasaba gazetesi idi. Olsun, tarihe not düşüyordu işte. Geleceğin araştırmacıları, bilim adamları,

bir gün Şeref Bey'ihbu unutulmuş kasaba gazetesinde neşrettiği ki¬tapları keşfedecek, bir hazine bulmuş gibi sevinecek¬lerdi.

Hem belli olmaz. Meşime-i
şebden neler doğar.
Bir bakarsın bir önemli şahsın dikkatini çeker, bakan¬lıklardan biri eserleri isteyebilirdi. Bunun için Şeref Bey üşenmez, tefrikanın yeraldığı ga¬zete nüshalarını titizlikle katlar, bazı önem verdiği ad¬reslere bizzat postalardı. Titrek el yazısı ile adresleri yazarken yaşlı gözlerinde bir umut parıltısı dolaşır, kendi kendine: "Belli olmaz, hiç belli olmaz" diye ko¬nuşurdu.

"Hanyeri" adının nereden geldiğini ondan öğrenmiş¬tim. Şeref Bey'e göre kasabarun kurulu olduğu dağ ete¬ğinde çok eski zamanlardan kalma bir "Han" varmış. Kendisi bu harıla ilgili çömlek parçaları, temel kalıntı¬ları bulduğunu söylüyor. Normaldir diyor, bu nokta eski kervan yollan üzerinde bir menzil, bir konaklama mahalli. Vaktiyle buraya bir han inşa edildi ise, o han yıkılsa, üzerinden asırlar bile geçse ~~yeri bellidir ve ora~~—- ya "Hanyeri" derler.

İkinci bir varsayım da aynı bölgeye istilacı kavimler¬den birinin konduğu -ki bu kavim Şeref Bey'e göre muhtemelen Moğollar olmalıdır- ve ordu komutanı olan Han'ın çadırını mezkûr noktaya kurdurduğu şek¬lindedir. Zaman sonra Moğol istilası Anadolu üzerin¬den kalksa bile, o nokta hanın konduğu, kaldığı yer olarak halkın hafızasına yerleşmiş ve bölgenin adı "Hanyeri" olmuştur.

Elimde fırından aldığım sıcak yufkalar, tulum peyniri ve bir kilo kara üzüm ile matbaanın camekânla ayrıl¬mış yazıhane bölümüne girdiğimde Şeref Bey numara¬lı gözlüklerini alnına doğru kaldırır:

- Gel bakalım genç adam, bak bugün ne buldum, bili¬yor musun?

- Hayır olsun efendim, nedir?

- Beylikçi San Süleyman Efendi'nin torunu Kadı Ab¬dullah Çelebi nerelidir?

Şaşkın, öylece elimde paketler, gülümseyerek:

- Bilmem!

- Yahu adam şair, koca bir divanı var.

- YaaL

- Ya dersin. Bilmezsin ki bu adam öz be öz Hanyeri'li- dir. Daha bu sabah üstat Süreyya'nın Sicil'inde bul¬dum.

Nasıl da atlamışız birader!

Musa Çavuş ile babam tavla partisini kapatıp doğrula- rak:

Hem işten, hem paradan.
Artık kimselere eyvallah demez, burnunun dikme gi¬der bir âdem olmuş.
Onca yıl ağam-paşam diyerek önünde eğildiği siyasile¬re, bürokratlara, para babâlanna karşı çıkmaya başla¬mış. Şahit olduğu ve bir kısmına da ortak olduğu hak¬sızlıklara, adaletsizliklere artık yol vermek istemiyor, bu uğurda bir adım geri atmayı düşünmüyormuş. Yetti artık diyesiymiş.
Diyesiymiş ama; yanında duracak, ona arka verecek mert, ahlâklı, cesur insanlar nerede? Ara ki bulasın.
Sadece kendi akranı, hemşehrisi, emekli ilkokul öğret¬meni Şeref Bey var; onun da bir sıkımlık canı var.

Kimse yok.
Kimse elini taşm altına sokmak istemiyor.

İşte babam tam bu sırada Hızır gibi yetişti. Hukuktan anlar, adalet ve fazilete tutkun, kalem sahi¬bi, şunca yıl kendi mütevazı ve gizli dünyasında birik¬tirdiği yazı tecrübesini hak yolunda, millet yolunda harcamaya can atan bir şövalye.[1]

Böylece Musa Çavuş, Şeref Bey ve babam bir sacayağı oluşturdular.
Bir nevi ret cephesi, sistemekarşı muhalefet. Kendile-bam bulmuştu.

Şeref Bey bu cepheye hatır için kaydedildi. Karıncayı incitmekten çekinen bu yaşlı Öğretmenin kimseyle da¬laşmaya niyeti yoktu. Ancak elbette ki onun da bir adalet isteği vardı. Kendisim gadre uğramış sayıyordu. Eh, ömrünü ücra bir kasabada geçirmiş, kıyıda köşede

kalmış, bir kabiliyete kim bakacak, onun haklarını kim müdafaa edecek?

O yarım asırdan fazla sürmüş folklor, tarih, biyografi araştırmalarını yayımlayacak bir yer arıyordu. Yıllarca yayınevlerine, Kültür Bakanlığı Yayınlar Daire- si'ne, Milli Folklor Araştırmaları Daire Başkanlığı'na, Milli Eğitim Bakârılığı'na müracaatta bulunmuş; o ka¬dar emek verdiği çalışmalarını neşretme imkânı bula¬mamıştı.

Müracaat mektup ve dilekçelerine gelen cevaplar nere¬deyse birbirinin aynıydı:

Bu yıl yayım programımız doludur. Eserinizi takdirle okuduk, lakin bütçemizin yetersizliği sebebi ile basma¬mız mümkün değil v.b.

Oysa Şeref Beycin üç ciltlik "Mufassal Hanyeri Tarihi", iki ciltlik "Hanyeri Folkloru", tek ciltlik "Hanyeri Meş¬hurları" adlı eserleri yıllardır hazır bekliyordu. Ardın¬dan "Hanyeri'nde Sebzeölik-Meyvecilik ve Analık" adlı geniş ve bilimsel araştırması ile "Hanyeri Şiirleri" gelecekti.

Bunları -kendi ifadesine göre "bu eşsiz eserleri"- so-

Onca heves ile kurup çattığımız tezgâh paslanmaya durmuştu.

Mektep talebesine defter, kalem, elişi kâğıdı vb. Dairelerden arada bir gelen müstahdemlere toplu iğne, zımba, dosya falan; okulların açılışında sattığımız ders kitapları, üniversiteye giriş için test kitapları, o kadar işte. Ekmek paramız çıkıyordu gerçi ama, "Küçük Kitapçı"

kurduğumuz hayallerin eşiğine bile ulaşmamıştı. Hani burayı bir "Kültür Ocağı" yapacaktık. Belki bu düş kı¬rıklığı, belki de onca yıldır içinde besleyip büyüttüğü yazma isteği babamın ayağını dükkândan kesti. O artık Yeşil Hanyeri Gazetesi'nde yazdığı başyazılar ile bir "fazilet mücadelesi" vermeye başlamıştı. Akşam üzeri çarşıdan el ayak çekilince ben de dükkâ¬nı kapatıp gazeteye giderdim. Gazete dediğimiz yer Musa Çavuş'un Hanyeri Matbaası.

Musa Çavuş matbaacılığı askerde öğrenmiş. Şansı ya¬ver gitmiş. Temizlikçi olarak girdiği askeri matbaadan bayağı usta olarak ayrılmış. Memlekete gelirken taktı¬ğı iki kırmızı şeritli "çavuşluk"da cabası. Babadan kalma tarlayı bahçeyi satıp elden düşme bir Heidelberg baskı makinesi ile bir dizgi makinesi uy¬durmuş. O yıllar kurşunla yapılan sıcak dizgi dönemi. İşte matrisler, cetveller derken kurup çatmış matbaayı. NTiVahj sünnet davetiyesi, kartvizit, el ilanı, fatura bas-makla yetinmemiş; dönerinin Belediye Reisi koltuk çı-kınca "Yeşil Hanyeri" gazetesi de yayma başlamış.
Kasabanın tek gazetesi, tek matbaası. Bayağı para kazanmış Musa Çavuş. Bir sürü çırak, kalfa, usta yetiştirmiş. Her devrin siyasi gidişatına uyum göstermiş; herkesle iyi geçinmiş; yeter ki tezgâh dönsün.
Kasabanın eli kalem tutan yerli, yabana isimleri; kâh heves söndürmek veya öne çıkmak, kâh siyasi bir var¬lık göstermek yahut çıkar sağlamak uğruna sürekli

yazmışlar gazetede.
Özellikle seçim dönemlerinde Hanyeri Matbaası'nın ışıklan sabahlara kadar yanarmış. Eh bir sürü afiş ba¬sılacak, el ilanı falan. Gazete türlü tartışmaların, kav¬gaların mökânı olmuş. Musa Çavuş rie pazarlıklar, ne alçaklıklar„ ikiyüzlülük örnekleri, ihanetler ve mertlik¬ler görmüş geçirmiş. Bütün bu patırtı arasında sürekli garantiye, sağlama oynamış. Çıkannı kollamaktan, in¬ce dengeleri sağlamaktan neredeyse yorulmuş . Şuna ağam, buna paşam demekten; kanı beş para et¬mez adamlar karşısında yutkunup sessiz kalmaktan bıkmış.

Tek emeli, tek oğlunu okutup, yetiştirip siyasete sok¬mak imiş. Belki de kendi yapamadığı işleri, varamadı¬ğı mevkileri oğlu ile kazanmak istiyordu, kim bilir? Lakin oğlan hayırsız çıkmış işte. Okumak bir yana, memlekette bile durmamış, çekip gitmiş Almanya'ya. !
Böylece Musa Çavuş soğumuş işten.

işte İstanbul'a diye yola çıkmış, meçhul bir istasyonda inmiştim. Elimde bir kötü bavul ve daktilo kutusu. Babamın öğlu olmuştum işté. Onun gibi muzip gülümsedim. Adama "Hadi bakalım" dedim.

Bir döküntü Murat 124 içinde ilerliyoruz. Sokaklarda iñ-cin top oynuyor. Bu caddenin adı garanti "İstasyon Caddesi"dir. Otele varacağım. Daktiloyu açacağım. ürende berıi yakalayan, yakalayıp apar-topar bu tanı¬madığım istasyonda indiren duygunun pençesinde tuşlara dokunacağım.

Ben ne yazabilirim ki?
Yazdığım neye yarar?
Olsun, işte besmeleyi çektim, işte yazıyorum:

Ben o zamanlar on altr yaşındaydım, lise birde. İnce uzun bir oğlan. Saçlarım kirpi gibi dik duruyor; ne ya¬na, ne geriye taranmıyor, beni deli ediyordu. Babam "İnatsın, inat... İnatçı adamın saçı yatmaz. Dedene çekmişsin besbelli. Keşke annene benzesey- din" diyordu.

Kim bilir ne kadar yazmışım, omuzlarım tutulmuş.
Sabah>ezanı okunmaya başladı.

Daktilonun başından kalktım. Pencereye gidip perdeyi aralayarak dışarı baktım. İşte bir küçük kasaba daha. Uyanıyor, az sonra herkes işinde gücünde olacak. Bir elimi cebime attım, meğer o mızıkayı da yanıma al¬mışım.
Okşadım, bir süre seyrettim. Babanım neşeli ıslığı du¬daklarıma kadar geldi. Dönüp daktiloya, yazıp çıkar¬dığım sayfalara baktım.
Oh be...

Bugün ben de bir iş bulurum elbet. Hangi işin ucundan tutsam becerebileceğime inanıyorum artık. Mızıkaya üfledim. Aa... Bayağı çalıyorum. Çalıyorum be..

Mızıkanın nağmeleri otel penceresinden sızıp kasaba¬nın dumanı tüten kırmızı kiremitli damlarına doğru yayılmaya başladı. Nereye kadar gider bu ses, kime ulaşır?

gülleri rüzgâra kapılmış kar taneleri misali ağır ağır in¬meye başladı. Tatil günü olduğundan Mualla ile Suna da evlerinde imişler. Hem bir yığın da misafir. Şamata¬ya hep birlikte fırlayıp dışarı çıkmalarıyla, gül yağmu¬ru altında kalmaları bir oldu.

Kalabalık bu görülmemiş gösteriyi alkışlıyor, meydan "Yaşa, var ol" seslerinden inliyordu. Mualla ve misafirler dahi alkışa durmuşlardı. Sıma ar¬tık iyice alçalan balonda Kara Turan'ın kara çehresini görmesiyle saçından topuğuna kıpkırmızı kesildi. Hır¬sından tırnaklarını etine geçirdi. "Hıh" dedi hırsla. Ve içeri kaçtı.

İçeri kaçmakla kalmayıp senesine varmadan kasaba¬dan da kaçtı Sıma. Bir gezginci tiyatroda jön oynayan orta yaşlı bir aktöre tutulmuş güya. Kaçmadı> kaçırıldı diyenler oldu. Döner gelir bir gün diye bekleyenler ol¬du. Yıllar sonra güney vilayetlerimizden birinde, pav¬yonda gördüm diyenler oldu.

Kasabalardan kaçanların serüvenleri ne kadar birbiri¬ne benzer ve niçin sonu hep hüsranla biter?

Biz Süna'run kaçtığını duyduğumuz akşam Turan'la

birlikte ırmak kıyısına indik. Irmak kıyısı kayıpların şarkısını söylediğimiz yerdi; birbirimize açılıp ağladı¬ğımız yer.
Ateşböceklerirun arada bir yarup söndüğü kıpırtısız gecelerden birindeydik. Turan dilini yutmuştu.
Ben zihnimi zorlayarak bir teselli cümlesi arıyordum.
Konuşamadık.
Turan ilk kez susuz-mezesiz bir küçük rakıyı dikip bi¬tirdi. Zom olmuştu. Peltekienmiş diliyle "İncitmez der¬dim sana/ incittin beni kahbe" diye hemen oracıkta uydurduğu adinin bayağısı bir şarkı söylüyordu. Eve götürünceye kadar neler çektim.

Kitabevini açtığımız ilk günler babamla benim için bir heyecanlı dönem oldu. Her gelen müşteriyi "Acaba ne isteyecek, hangi kitabı alacak" diye ilgiyle karşılar, el¬den gelen yakınlığı göstermeye çalışırdık. Zamanla bu heyecan tavsadı. Kimsenin kitaba falan baktığı yoktu. Bizleri yüreklendirmeye çalışan birkaç memur ve öğ¬retmen arada bi uğrar, "Sabredin iyi olcak, iyi" deyip giderdi. Benim okumaya alışsınlar diye bazen parasız veya taksitle roman ve hikâye kitapları verdiğim az sa¬yıdaki öğrenciyi saymıyorum.
Sipariş verip getirttiğimiz kitaplar raflarda tozlanıyor¬du. "Baba şunları iade edelim bari, her geçen gün za¬rar" diyordum; babam sıkıntıdan kısılan gözleri ile raf¬ları tarıyor: "Hele dursun, kitapların da bir kaderi var- ~~dır" diye~~

~~bu tatsız neticeyi kabul etmekle zorldiıyür-~~ du.
Ardından "böyle böyle oldu,-haberin olsun" diye reise adamı göndererek bütün çarşıya dağıtmış meyveleri. Çarşı esnafı bir yandan sulu şeftaliye, üzüme, elmaya yumuluyor, bir yandan da:
- Yamansın Kara Turan, aşkolsun vallahi, İncitmez sa¬na feda olsun, diyoriarmış.

Tabii bütün bunlar gözü artistlikten-şarkıcılıktan başka bir şey görmeyen Suna'yı kazımıyordu. Peşinde değil bir tabelacı parçası, ne doktorlar, mühendisler vardı. Hiçbirine aldırmıyor, pas vermiyordu. Ama Turan yılmak nedir bilmedi. En son numarası en tantanalısı oldu.

Leylakların, zambakların bahçelerden fışkırdığı, baha¬rın başa vurduğu günlerdefn birinde kasabamıza luna¬park geldi.
Hani şu kırık dökük atlıkarıncaları, yamn yumru ol¬muş çarpışan otoları, uçan sandalyeleri, uyduruk pi¬yangoları, sihirbazları, cambazları ve dansöz çadırı ile bildiğiniz göçebe lunaparklardan biri.

Ne kadar çaptan düşmüş olsa da bu gibi eğlence ker¬vanları kasabaların durgun bir gölü andıran kıpırtısız hayatını dalgalandırır.
Başta çocuklar ve gençler olmak üzere az zamanda bü-

~~*Mf "HSrirfMl İnnilpilirl^ vOP'fl'Pir.~~ ı

Bu defa mezkûr lunaparkımızın bir sürprizi vardı.
Bir balon.

Gazla şişen, hasır sepetli, rengârenk, orta boy bir ba¬lon. . Gözü pek olan isteklilerden üç, beş kişi baloncu ile bir¬likte havalanıyor; kasabanın üzerinde bir yarım tur at¬tıktan sonra yere iniyordu.

Turan içinde ne olduğu meçhul bir büyük beyaz torba ile bindi balona. Bir iki de çocuk. Artık yukarıda baloncu ile neler konuştular bilemeyiz. Ama bizler, aşağıda başlarım kaldırarak balonu takip eden meraklı kalabalık, az sonra balonun mutadı hila¬fına alçaldığını, belli bir hedefe doğru yaklaştığını gör¬dük.
Herkeste bir heyecan.« j Ne olmuştu acaba?
Bir aksilik mi vardı?
Kaza ihtimali balonda çocukları olan aileleri tere batır¬dı.
Nefesler tutuldu. Bekledik.
Derken kasaba semalarında bir çiçek buketi gibi uçup duran balondan güller dökülmeye başladı.
Aaa...
Kırmızı, beyaz güller.
Meğer Turan'ın yanma aldığı o torba, ağzma kadar gül fğ dolu imiş.
fg . Balon tam Kuaför Müallâ'nm yani esasen kızı İncitmez
8 r ~~rüHU'Mıı~~ ~~rrinîn îtominrlpn gp~~çerken Kara Turan'ın

MSk ~ *Kim olacak, Süha.*
Mualla'run kızı Suna. Genç irisi derler ya öyle işte. Bas¬tığı yeri incitmek istemezmiş gibi minik adımlarla bir salınışı vardır görmeli. Bundan olacak "İncitmez" la¬kabını takmışlar. Hem frapan, başı havada bir kız. Tüm kasabanın gözü üstünde. Gelip

öylece cam önünde düruvermiş. Bir camaltı resmi gibi. Sen say Çin padişahının kızı. Doğrudan Turan'a bakıyor. OğlSn içeride, cam gerisinde. Kızı görür görmez çarpılmış. Venüs'ün "Nü"sü, biçimden çıkmış, îki kolu yanma inmiş, yaprak gibi titriyor. Kız pirelenip içeri girmesin mi.

- N'oldu Turan Bey, diyerek gelip elini tutmaşın mı? Bizimki zaten üfürsen düşecek, o temas sonucu yıkılı- vermiş.

Mualla Hanım, dükkânda olan müşteriler kolonya fa¬lan koşturmuşlar, Turan onca kadının arasmda az son¬ra ayılıvermiş.

- *Eli elime değdi de,*
Hem ben yandım hem kendi.

diye türküye başladım.

Turan "Dalganın yeri değil" diye susturdu. Meyus ve umulsun:

- Sadece ben yandım abi, kızın umurunda mı?

Turan'm bu halk hikâyelerini aratmayacak bayılma «sahnesiyle başlayan aşkı uzun süre kasabalının dilinde dolaştı.

Turan da doğrusu macerayı zenginleştirmekten geri durmadı; her attığı adımla aşkının destanına yeni mıs¬ralar ekledi. İşte bunlardan bazıjan:

Kuaför Venüs'ün dükkânı önünde sefil, pısırık bir akasya vardı. Turan sen bir gece tut bunu sök; yerine kaymakamın bahçesinden aşırdığı görkemli bir mavi çam fidanını dik. Yahu o alız gövde ile o koca ağacı na¬sıl taşıdın sen, aşkolsun..

Mesele kaymakama intikal edince, çapkın kaymakam elini'bıyığına atıp çekiştirerek:

Ulan aferin, demiş. Kendi hesabıma Mualla Hanım'a helal olsun.

Karşıgeçe köylerinden birinin belde başkam merkez¬deki Belediye Reisi'ne jest olsun diye bir at arabası do¬lusu elma, üzüm, şeftali gönderiyor. * Turan sen bu arabacıyı kasaba dışmda durdur; reisin emri var diye meyveleri Kuaför Venüs'ün önünde in¬dir. Saftirik arabacı "Ne bileyim ben, bir kara-yağız ço¬cuk dedi ki, reisin emri var dedi" diye izahata girişin- ce şaşkınlıktan dili HıHıi^rf Kuafög^foaBa «tekarâfem koyuvermiş.

- Biliyor musun, Venüs'ün kızı Suna'ya vuruldum, de¬di. ,
- Yok ya... dedim, işi şakaya dökecektim.
- Ciddiyim, iş bildiğin gibi değil, dediğinde dudakları, çenesi titremeye başlamıştı bile.

Ah bu Jküçük kasabalar.
Her biri bir gizli sevda cehennemi.
Karşılıksız aşkların törpülediği gençlik.
Celal'i ve tabu savcınm kızı Ayla'yı hatırladım.
Yahu nedir, başkasının derdi gelip gelip bana çarpıyor.
Turan susmuş, elindeki alüminyum tas ile oynamaya başlamıştı.
Ben de musluktan kumaya dökülen suyun şırıltısına daldım.
Venüs dedikleri kasabanın tek bayan berberi Mualla idi. Aslen İzmirli olduğu söyleniyor. Güya bir subayı sevmiş de, onun ardı sıra dolanıp duruyormuş. Dük¬kânın tabelasmı çok önceleri Osman Efendi yazmış: Kuaför Venüs.
Bu Venüs adı o kadar yaygınlaşmış ki, artık herkes ka¬dının gerçek ismi sanıyor. Kızı Suna ile birlikte kasaba¬nın saç tuvaletine yeni yeni alışan hanım nüfusuna hizmet veriyorlar.
Kadm olsun erkek olsun berber dükkânları sohbeti, hi¬kâyesi, dedikodusu bol mekânlardır. Venüs'ün dükkâ- nı da a?
ba hava:disinin, dedikodu üretiminin merkezi idi.
Turan[7]a dönüp:

- Nasıl oldu, diye sordum.

Mualla Hanım dükkânın camına da yazı istemiş, Tu- ran'ı çağırmışlar.

Kuaför Venüs'ün caddeye bakan camekânı sürekli çe¬kilen bir tül perdeyle kaplıdır. Perde gerisinin gizemli, loş atmosferi, ara sıra kıpırdayan kadın gövdeleri, ge- lip geçen gençlerin merakım kışkırtır, kaçamak bakış¬lara hedef olur.

Turan işe koyulmuş.

Kara, kavruk, lakin ne de olsa çiçeği burnunda bir de¬likanlı.

Bir kasaba çocuğu kendi akranı arasında ne kadar yır¬tık olsa da, hanımlara mahsus bir mekânda yalnız ka¬lınca yüzü gözü kızarır. Üstelik gelen bakıyor, giden bakıyor.. Hatta yoldan geçen çarşılı gençler laf bile atmış:

- Lan kara deyyus, hadi yine işin iş..

Oğlan bütün bunlara aldırmayıp/gözünü işinden ayır¬madan kan-ter içinde çalışırken olanlar olmuş.

- Ne oldu, diye üsteledim.
- Abi içeriden boyuyorum. İşin sonuna yaklaşmışım. Bir hata yapmayayım diye kimselere bakmıyorum. -Eee... [1]
- Birden camın önünde biri durdu.

-Kim?

kırkı çıkmadan fırçayı elime alamam" diyormuş ya; desin. Dayanamayıp Mezara Resul'e bir güzel mezar- taşı nümunesi çizip vermiş. Ben gidip taşı gördüm. Os¬man'ın adı alfanda bir gül goncası kanayıp duruyordu.

Turan'la ilk kez Hanyeri Gençlik Spor Kulübü'nde kar¬şılaştım. Kasabaya yerleştiğimiz yıl lisede futbol oyna¬yan arkadaşlar ile kulübe gitmiş, antrenmanlarda göz doldurunca takıma alınmıştım.

Hocamız Askerlik Şubesinde yedeksubaylığını yapan Fenerbahçeli Badi Erol'du. Fenerbahçe'de bu isimde bir futbolcunun oynayıp oynamadığını kimse bilmi¬yordu ama, Erol Hoca bizi inandırmıştı. Hatta bununla da kalmamış; beni, Sinek Sabri'yi, Ça¬lım Ömer'i yıl sonunda askerliği biünce birlikte İstan¬bul'a götürüp Fener Genç Takımı'na sokacağına dair söz bile vermişti. Bizler, sınıfın arka sıralarında oturan hayta takımı bu sözden kaynaklanan Fenerbahçe ma-. cerasını efsaneye döndürüp, uzun süre kasabada kaba¬ra kabara dolaşmıştık. Ayağımız yere basmıyordu yani. Genç ömrümüzün parlak *yıldızlan* alfanda geceler bo¬yu hayaller kurup goller atıyor, İnönü Stadyumu'ndan alkışlar arasında çıkıyorduk.

Ne var ki, alçak, dolandırıcı, haysiyetsiz Badi bizi eli böğründe koyup bir süre sonra kayıplara karıştı. Şube¬den terhis olup gittiğini öğrendiğimiz gün, adım andı¬ğım arkadaşlarla birlikte ırmak kıyısına indik. Utan- masak hüngür hüngür ağlayacaktık. O hırs ile bir pa¬ket sigarayı bir saatte bitirdik. Başım dönmüş,

bayılacak gibi olmuştum. Sigara alışkanlığım yoktu.

Turan takımın yedek kalecisiydi ve kazara kaleye geç¬tiği maçlarda çok pis goller yer, hepimizi kahrederdi. Kaç defa takım kaptanı Demirci Takoz Ahmefin elin¬den zor aldım keratayı. Ahmet ağzı köpürerek buna saldırır-'Bas git ulan bir daha gelme kulübe" diye bas bas bağırır; öteki arkadaşlar marizlemek için başına üşüşür, bir ben ona kol-kanat gererdim.

Böyle böyle yakınlaştık, âdeta sırdaş olduk.

Yarım düzine gol yiyerek mağlup bitirdiğimiz fırtınalı bir maç sonrası, başımız önümüzde, hamama doğru giderken bu birden boşandı. Başım omzuma gömüp höykürmeye başladı.
Meğer Kömürcü Halime'nin kara sığırcık cücüğüne benzer gariban oğlunun içinde ne yangınlar varmış. Hamamda gevşedik ikimiz de. Sıcak su adalelerimizi yumuşatmış, asabımız düzel¬mişti.
~~Mermer kurnanın bir yanında o, ö~~te ~~yanında ben. Yü-~~züme baktı, baktı da: manzaraya bakanların içi açılsın; "Ulan Osman eline sağlık be" deyiversinler Osman titiz adammış.
O kadar boyanın, fırçanın, tinerin arasında dolaşır, iş bitinceye kadar beyaz gömleğine, ütülü pantalonuna, pırıl pırıl boyalı ayakkabılarına bir damla kir dokun- durmazmış.
Bir karşısında sığırcık cücüğü gibi büzülmüş duran ka- raoğlana, bir çarşı esnafına dönmüş; birkaç La havle çekmiş, esasen her sanat erbabı gibi kalbi merhametle *dölü* olduğundan "Peki" demiş, "Ama önce bir hama¬ma götürün bunu, elini yüzünü iyice yuyup gelsin"... Çocuk o yıllarda orta mektep talebesi. Tabü bu resim- tabela hevesi yüzündçn derslerini asıyor. Ustası Os¬man:
- Bak ulan kömürcü... Karnede zayıf görürsem, şu dükkândan

içeri adımım atamazsm, böyle belle.. diye ne kadar tembih etse, azarlasa da, oğlan aklım fır¬ça ile, boya ile bozmüş. Sonuç: Orta ikiden terk. Beri yandan ustasına parmak ısırtacak biçimde zenaatı kapıyor; senesine varmadan harf çizip boyamaya baş¬lıyor.

Bir de neşeli, bir de civelek.
Çarşı esnafının sevgilisi olup çıkması bir yana; oğlunu kızını yuvadan uçurup âhir ömründe bir Köroğlu bir a ı ^ i r m c j^hııf^j ^uırm'ın yaşlanıp paslanmış dünyasına bir ikinci bahar güneşi gibi doluveriyor.
Hele bunları usta-çırak bir duvar resmine yumulmuş görmeliydiniz.
Diyelim Âvâre İsmail'in "Lezzet Lokantası"nın duva¬rına bir manzara resmi çiziyorlar. Osman karlı dağların doruklarına pémbe-beyaz bulut¬lar mı indiriyor; boyalar daha kurumadan Kara Turan bulutların altı sıra süzülen turna katarını konduruyor. Osman durgun göle akan derenin kıyısına türküler söyleyerek dönen bir su değirmeni oturturken; oğlan beri yandaki sazlıkların gölgesine yeşil başlı gövel ör¬dekleri dizip çıkıyor.
Çarşı esnafı bunları böyle Karagöz misali seyrederken aşka gelip "Osman Efendi bu karaoğlan seni geçti bile" diyerek alkış tutunca, usta-çırak birbirlerine sevgiyle bakıp gülümsüyorlar.

Kaderin yayı kurulu durur, vakti gelince boşalır denil¬miş.
Ok bu defa Osman Efendi'ye isabet ediyor. Hem de Kunduracı Şükrü'nün yeni açtağı kundura mağazası¬nın tabelasını yazarken: Gül Kundura Mağazası - Şükrü Gül. Rahmetli, Şükrü'yü yazmış da Gül'ü bitirememiş. Son nefesinde dükkânı Turan'a vasiyet etmiş. Çocukla¬rı asaletti çıktı diyorlar, Osman'ın vasiyetini aynen uy¬gulayıp atelyeyi Turan'a bilabedel vermişler.

mektepte kahveci çıraklığına, simit satmaya, tuğla ocaklarında çalışmaya başlamış. Meraklı bir çocuk; kuş beslet, bisiklet tamir eder, ayak¬kabı falan boyar ama; asıl hevesi Tabelacı Osman'ı sey¬retmek. Osman bir vitrin camına yazı mı yazıyor; simit tablasını veya boya sandığım bir yana koyar, adamm ense köküne tüner, saatlerce kalırmış orada. Çarşı esnafı oğlanın bu merakını görünce "Yahu Os¬man sevaptır, şunu çırak al bari eli iş tutsun, bir .mes¬lek sahibi olsun> yetim sayılır" diye asılmışlar. Osman tabelacı ama aynı zamanda bir halk ressamı. Lokanta, kahve duvarlarına; yazıhanelere, istenildiğin¬de alçı kaplı ev duvarlarına manzara resimleri yapıyor. Ne zaman bii: lokantaya, bir kahveye otursam gözüm Osman'ın elinden çıkma bu naif resimlere takılır. Hepsi de birbirinin aynı sayılır. Ancak dikkatli bir göz bir resmin ötekinden farkım se¬çebilir.

Osman bu resimleriyie atalarından miras kalan minya¬tür geleneğini tevarüs etmiş gibidir. Yine de ona kart-.

postal manzaralarından edinilmiş bir cilanın eklendi¬ğini söylemeliyim. Bir melez duruş, bir arabesk. Servi ile gürgen arası uzanıp giden çamlar, durgun gö¬le yansıyan akşamın kızıl ışıklan, arkalarında gümüş bir iz bırakarak süzülen kuğu kuşları. Ufukta pembe tüller ile uçuşan bulut kümeleri. Doruklarında kar pa¬rıltıları ile dikilen yalçın dağlar. Göllerde Haşim'in şi-irlerinjJeiaaniim priptvVamıglar

Kamışların arasından ormanın kuytularına saklanmış kırmızı kiremitli, beyaz badanalı küçük eve doğru kıv-rıla kıvnla giden ıssız yol. Evin bacasından mutlu kıv¬rımlarla yükselen duman. Akşamın alacasında yuvala- nna dönen kuşlar.

Bazen müşterinin isteği üzerine göle akan bir dere,

de¬re üstünde bir köprü, köprüden omzunda tırpanıyla geçen bir köylü veyar kolunda bohçasıylâ yürüyen bir kadın hayali ilave edilirdi. Bu resimler neyi anlatır? Minyatürlerde yer alan manzaralar ile Divan edebiya¬tı mazmunları arasında bir bağlantı var. Her unsur bir nevi tasavvuf! sembol. Gül sevgiliyi, bülbül âşığı, lâle şarap kadehini, servi doğruluğu temsil ediyor. Ya bu resimlerde gördüklerimiz? Bunlar da bir nevi minyatürlerin sembolik dilini, sü¬rekli tekrar edilen mazmunlarım kullanıyor. Turna katarları gurbetteki sevgiliye selam götürüyor. > Karlı dağlar aradaki engeldir/ Bacasından dumanlar yükselen beyaz badanalı kırmızı kiremitli kulübe kart¬postal duyarlığının mutluluk simgesidir. Köprü sevgi¬lileri kavuşturur; iri gövdeli, serin gölgeli ulu ağaçlar güvenliği temsil eder.

Bütün bunları ben uydurdum elbette. Tabelacı Osman sadece mekânı güzelleştirmeyi düşürmvnrrhı n üriîn.

ı kahvesine tabiatın

cimrufiokantayaı o-4araedk ^ıigimr
parıltılı dünyasından ışıklar düşürmüştü. Yeter ki
zı kondurdu.

Biz böyle dükkânla uğraşıp didinirken; öğretmenler,- öğrenciler, memur takımından okumaya meraklı kim¬seler, Yeşil Hanyeri matbaa ve gazetesinin sahibi Musa Çavuş, emekli ilkokul öğretmeni, kitap tutkunu Şeref Bey, Biçki-Dikiş Kursu hocalarından Sevim Hanım gi¬bi tanıdıklar uğruyor; "Hayırlı uğurlu olsun" diyerek bizleri yüreklendiriyorlardı.

Musa Çavuş kendi eliyle hazırlayıp firma verdiği bir tepsi patlıcanlı kebap; Sevim Hanım ise evinden kek 'getirdi.

Tabii saka kafesi ile küpe çiçeği de ihmal edilmedi. Ba¬bam Hanyeri kasabasına gelip yerleştiğimizde ne ya¬pıp edip bu ikisini bulmuştu.

Çoğunu bir gece ansızın terkettiğimiz beldelerde bırakmış olsak dahi; saka ku¬şu ile küpe çiçeği sürekli yenilenerek evimizle demir¬baş olmuştu. - îş bitti, yorulmuştuk. Birer tabure çekip oturduk.
Kahveci çırağı çaylarımızı getirdi. Babam bir sigara yaktı, dumanım keyifle savurdu, bana döndü:
- Eee, ağa, nasıl oldu?
- Çok güzel oldu, dedim. Sonra içimi kemiren soruyu sessizce fısıldadım.
- Buraya yerleşiyoruz galiba.
Ömrünce mülkiyet hissini tatmamış, bir mekâna bağ- ~~îaranamıg~~ ~~*Mi*~~ ~~F^{n}y~~, ~~W; ke~~ndine ait bir çatı-
mn gölgesinde yorgun ama memnun gülümsedi: - Kim bilir...
Saka kuşu avıldayarak karşılık verdi.
Baba oğul önce kuşa sonra sevgiyle birbirimize baktık.
Geleceğin ne getireceğini kim bilebilir?

Dükkânın adım "Küçük Kitapçı" koymuştuk ve sıra tabela yazdırmaya gelmişti. Gidip tabelaa-ressam Ka¬ra Turan'ı buldum.
Turan'la belki de aynı yaştaydık ama, yan yana durdu¬ğumuzda benden birkaç yaş büyük gösteriyordu. Kömürcü Halime'nin oğlu Turan. Orta boylu, zayıf ama kayış gibi sağlam kara-kavruk bir oğlan.

Bunun babası odun-kömür satan Zahit Efendi'riin ya¬randa çalışırmış. Bir kış günü daha dört-beş yaşlarında olan Turan ile gencecik karısını ortada bırakıp sırra ka¬dem basmış. Kötü kan peşine gitti diyenler olmuş, ha¬sımları vardı' can korkusu ile Almanya'ya kaçtı diyen¬ler olmuş, falan filan ama, o gün bu gün kendisinden bir haber alınamamış. Zahit Efendi zaten yokluk için¬de debelenen kadına acımış olmalı ki, kocasının işini ona bağışlamış. Halime kar kış demeden seneler boyu sırtındaki küfe ile kahvelere, kebapçılara, tek tük man- gal-maltız yakanlara odun kömürü taşıyarak Turan'ı büyütmüş.

Turan da ele avuca sığan bir şey değil hani. Daha ilk

; [zü kalmamış. Zaten kasaba giderek boşalıyor. Yerliler şehirlere göçüyor, onlardan boşalan evlere dağ köyle- : rinden, Almancılardan yabana insanlar yerleşiyor.

Kitabevi dedimse sözün gelişi. Yaşlı adam defter, kalem, zımba, dosya, kırtasiye ya¬nında ders kitapları ile bir miktar çocuk kitabı saüyor¬du. Bir nevi vakit geçirme, oyalanma. Zaten dükkân ön beş, yirmi metrekarelik küçümen bir yerdi. Babamın ve artık tabii benim kitaplarla aramız sıkı fıkı f '. olduğundan, kasabaya geldiğimiz günlerde ilk tanıştı- ğımız kişi Cavit Bey olmuştu.

¡i ; / v _

Babam bir süre Cavit Beyfe gaz vermeye çabaladı. "Ya¬hu kültür kitapları, roıtıanlar, dergiler falan getirtsek; şu mekânı şenlendirsek" diye fişekledi ya, nafile. Cavit Bey "Bu yaşta beni ticarete soyundurma, ağrımaz başı¬ma iş açma" diye ayak sürüdü. :. Babam yine de hemen her gün kitabevine uğrar, gaze¬tesini orada okur, on defa baktığı kitap raflanna on bi¬rinci defa bakmaktan sıkılmaz, kahvesini Cavit Bey üe içer, uzun süre çene çalardı. IBen de Cavit Bey'e yardım ediyordum,

j Posta kutusunu açar, ambardan gelen mallan teslim alır, ara sıra dükkânı süpürür, sonra raflarda her nasıl¬sa kahvermiş bir güzel kitaba dalardım. "Küçük Prens"i o dükkânda keşfettim.

Dükkânı devralınca babamla oturup ince ince planlar . Jİ yaptık. Kâğıt üzerinde rafların yerlerini değiştirdik, ilave raflar koyduk.

Getirteceğimiz kitaplar için kata¬loglar üzerinde incelemelerde bulunduk. Burası küçük bir yer. Okuyan insan sayısı az. Zaten ülkemizde in¬sanların okuma-yazma ile aralan pek hoş değil. Ser¬mayeyi kediye yüklemeyelim diye gençlere yönelme¬ye karar verdik. Başta öğretmen ve öğrenciler olmak üzere kendimize bir hedef kitle belirledik. Bu arada ih¬tiyaç kitaplarını da ihmâl etmeyecektik. Öyle ya her eve bir çocuk bakımı, bir yemek kitabı, bir genel kültür ansiklopedisi gerekmez miydi? Elbette bunları da getirtecektik. Kırtasiye çeşidini zenginleştirmeyi; okulların ders kita¬bı ihtiyacını karşılamayı düşündük. Duvarlara ünlü ressamların röprodüksiyon tablolarını asacaktık. Babam coşmuş, işe kendini bayağı kaptırmıştı. "Bura¬yı bir kültür ocağı yapacağız, bak göreceksin" diyordu. Birkaç gün silip süpürdük, yılların birikimi ne de olsa, tozunu örümceğim aldık. Daha sonra badana, boya, derken sevimli bir mekân oldu. Marangoz Adem.Usta . yeni rafları getirip taktı. Babam evdeki kitaplarından gözden çıkardığı epeyce bir kısmım dükkâna taşıdı. Yaymevlerine sipariş ettiğimiz kitaplar, yeni kırtasiye malzemeleri geldi. Rafları, küçük vitrim dizip düzen¬ledik. Babama vitrin dekoru olarak eski bir dünya ha¬ritasını tavsiye etmiştim; Cavit Bey'in ıvır-zıvın arasın¬dan çıkmıştı. Babam harita zeminine beyaz bir karton iliştirerek üzerine "Hayat kitapla güzel" diye bir de ya-

Lise bitti.

Üniversite sınavlarına girdim/kazanamadım. Üst üste iki yıl. Yüzümdeki sivilcelerin çoğu geçti, yerlerinde izi kaldı. Uzıın saç moda oldu. Ben de uzattım saçlarımı, geriye doğru taramaya başladım. Hani bu sinir saçlar hiç yat¬mazdı ya; bunca yıl béni illet etmişti; şimdi yola geldi¬ler, oh, güzel güzel taranıyorum. Tıraş olup şöyle ay¬nada kendime baktığım zaman bayağı yakışıklı bulu¬yorum. İnsan kendini

beğenmese götürüp denize atar. Ama benimki kuru-sıkı bir böbürlenme değil. Görenler gitgide babama benzediğimi söylüyor. Bu kıyastan zevk alıyorum, babam yakışıklı adamdır.

Babam bir kitabevi devraldı.
Emekli ilköğretim müfettişi Cavit Bey'in dükkânı. Adam öldü, yaşlı karısı yalnız kaldı. Büyük şehirde ço¬cukları vardı, geldiler, satıp savdılar, analarını da alıp gittiler. Cavit Bey sağlığında direnmiş; gitmem o apar- tıman denizine diyormuş. Buranın yerlisi, bahçeli evi var, köyde tarlaları. Lakin çocuklarının hiçbirinde gö-
Köylülerin ikramı ile yufka ekmek, çökelek, haşlanmış yumurta yemiştik. Gelin çocuklarla meşgul oldu epey¬ce, ağızlarım sildi, saçlarım düzeltti. Oğlan koridora çıkmış sigara içiyordu. îki yaşlı köylü çiftten çubuktan, eski günlerden, askerlikten, keklik avından, sert geçen kışlardan konuştular. Vakit geçti. Gece yansım geçti.
Çocuklar analarının kucağında, dizi dibinde çoktan uyumuşlardı. Ötekiler de başlarını birbirlerinin omzu¬na dayayarak uyudular.
Çocukların babası hâlâ koridorda idi. Ben de çıktım.
Uzun, tenha, karanlık bir koridor. Ölgün ışıklar. İleride iki asker hararetle konuşuyor, sesleri baygın bir uğultu gibi bize ulaşıyor.
Ben çılanca, yer boşaldı diye oğlan kompartımana gir¬di.
O da kıvrılır, uyur şimdi.
Kaldım orada yalnız.
Ayrılık bu mu?

Küpe çiçeği ile saka kuşunu götürüp babama vereyim demiştim.
Almadı.
Bunlar burda yaşamaz dedi, sen bünlan matbaaya bı¬rak.
Bana yaz decıı, gider gitmez yaz. ----------
Yazacağım elbet, ama ne yazabilirim ki?
"Ne yazabilirim" diye kendi kendime sorduğumda zihnimden okuduğum kitaplar gelip geçmeye başladı. Roman kahramanları, acılar, yolculuklar, aşklar.

Raylardan gelen tıkırtılar daktilo sesine, saka cıvıltısı da bu sese karıştı.

Annemi hatırladım, Feride'nin mahzun edasını. Tiren yavaşladı.

İleride bir istasyonda duracak galiba. Benim de kalbim duracak gibi oldu. Aniden kompartımana daldım. Aceleyle bavulu, dak¬tiloyu indirdim. Köylüler uyuyordu, çıktım. Koridordan geçip vagonun iniş kapışma ulaştım.

Tiren gitti.
Ben ıssız istasyonda kaldım.
Birkaç aceleci yolcu, uykulu gözlerle yanımdan geçip giden demiryolu işçileri.
Yağmur dinmiş. Sonbaharın çürüyen ot, yaprak koku¬su. Kesik kesik köpek ulumaları. Yanıma bir karaltı ya¬naştı.
- Götürelim beyim, otel isterseniz.
Uyanıklar, yabancıyı nasıl da tanırlar.
Burası neresi?

Ne önemi var.

II. BÖLÜM

Helal olsun.
Helal olsun be Ayla...

Bu işlerin üzerinden çok geçmedi. Babamı yine karakola çağırdılar. Galiba Zopur iyice bastırıyor, kendisini Sindirmek istiyordu. Üstelik Ayla ile konuşma havadisimiz Sava Bey'in hanesini dolaşa¬rak, bire bin katılarak anlatıldığı, yani benim kıza dü¬pedüz asıldığım, onu taciz falan ettiğim söylendiği bir sırada.
Babam bir akşam Sankaya Otel ve Kıraathanesi'ndeki eşyalarım, daktilo makinesini falan eve getirdi.

Saka kuşu ile küpe çiçeği kahvede kalmıştı. Anlamış¬tım. Yol göründü artık. İzin istedim. O gece Ayla'ların evi önünden bir karaltı gibi gizlice geçtim. Işık dökü¬len pencere perdeleri gerisinde o narin başmı bir kere daha görebilirim umudu ile. Göremedim.
Ahmak ıslatan hızlanmış, hava serinden soğuğa dön¬müştü. Dudaklarım titreye titreye eve geldim. Babam birkaç parça eşyamızı toplayıp denk etmişti. Bütün do¬laştığımız yerlerden hep böyle, bir gece ansızın, kimse¬lere haber vermeden ayrılmıştık. Yine öyle olacaktı. Kasabaya ambar yükü getirmiş ve boş dönecek olan bir kamyon şoförü ile anlaşmıştı babam. Adam gider- ken bizi de alacaktı.
Yağmur hızlandı. ~~
Bahçeye dökülen yapraklar hışırdadı. Babamla ikimiz sessizce bekliyorduk. Herkes uykuda idi. Sadece uzak¬larda kesik kesik yankılanan bir köpek havlaması. Derken kamyon kapıya dayandı. Eşyalarımızı karoserdeki brandanın altına yerleştirdik. Ben şoför mahalline çıktım. Babam Çerçi

Abdullah'ın kapısmı çaldı. Adam şaşkın, uzun beyaz donu, başın¬da yün başlığı ile kapı aralığında gözüktü. Birkaç cüm¬le konuştular. Babam galiba anahtarları falan teslim et¬ti, helallik aldı. Kapı önünde sarmaşıp ayrıldılar.

Ben o sıralar on altı yaşındaydım. Lise birde. Yüzümde sivilceler, saçlarım kirpi gibi.

Şoför mahallinden ıssız sokaklara, bahçedeki elmaya, ıslanmış leylak dallarına bakıyorum. İçimden son bir kez gidip Celal'e sarılmak geçiyor; dişlerimi sıkıyo¬rum.

Neden sonra babam geldi. O da şoför mahalline geçti. Kamyon hırıltıyla kalktı yerinden. Geriye dönüp bak¬tım. Son gördüğüm insan uzun beyaz donu, yün başlı¬ğı ile taşlığın ışığında bir hayalet gibi duran Çerçi Ab¬dullah oldu.

Nereye gidiyorduk?

Saka kuşu ile küpe çiçeği kahvede kalmışh.

Ah bü kasabalar.

Hiçbir sırrın saklı kalamadığı küçük kasabalar. Benim Ayla ile o sokak başmda ayaküstü birkaç cümle konuş* mâmı kimler gördü acaba? Ve bir anda kasabanın bir ucundan öteki ucuna kadar ne çabuk yayıldı bu haber. Akşam üzeri sinemanın önünde Üçgen Erdoğan'a rast¬ladım. Birkaç arkadaşı ile birlikteydi. Yine öyle kasıla kasıla geldi, önümde durdu. Sıkıntılı bir durum oldu¬ğunu anlamıştım.

- Ayla ile konuşmuşsun öyle mi?

-*Evet, konuştum.

Bir sağa bir sola arkadaşlarına bakü. Kollarını göğsü¬nün üstünde birleştirip pazulannı şişirdi. Bir kaşım kaldırarak.

- Ne konuştun peki?

- Hiiç, derslerle ilgili. Benden Avrupa haritası istemiş¬ti. .

İnanmamış gibi baktı. Bir elini tıpkı filimlerdeki gibi çenesine atti. Huzursuz kıpırdadı. Sonra tehdit dolu bir ses tonu ile:

- Yengeniz olur bilirsiniz, başka türlü konuşmaya kalkmayın.

Alttan aldım.

- Öyle şey olur mu Erdoğan Abi.

Rahatladı, gülümsedi, tatlı-sert:

- Yakarım ha, demedi demeyin.

Bu Erdoğan ailesinden gizli, artist olmak için Istan- bul'a kaçtı. Kendisinden bir daha haber almamadı.

Biz, yani Ayla ile ben, sonraki günlerde bir iki kez da¬ha konuştuk. Ona Celal'in durumunu anlattım. Az bir ömrü kalmıştı. Kız dayanamayıp ağladı. Sonra "Sen- - den bir ricam var" dedim. "Celal için bir mektup yaz, bir şiir, bir hatıra, ne bileyim ona bir şey ver. Son gün¬leri mutlu geçsin diye". Yürekli kızdı Ayla.
Nasıl tüm kasabayı, babasının forsunu, onca dediko¬duyu hiçe sayıp benimle konuştu ise; bu ricamı da kır¬madı. Birkaç gün sonra elinde bir kâğıtla çıkageldi. Kâğıda güllü-karanfilli kenar süsleri yapmış, ortasına da bir kıta şiir yazmıştı. İşte şiir:

Kalbin umutla dolsun Dilerim yüzün gülsün O mavi kolye bende Ebedi hatıra kalsın

Kâğıdı mavi bir zarf içinde Celal'e verdim. Sen say dünyaları bağışladım; Ğözlerinden sevinç yaşlan bo¬şandı. Okudü, okudu ağladı. Utanmasa yüzüne gözü¬ne sürecek.
Yahu bir insan, hele Celal gibi felek vurgunu bir çocuk bu kadar mutlu olabilir mi?
Oldu işte.
Sevdiğim kız, ilk aşkım, beni değil onu mutlu etti. Var¬sın etsin.

deydi. Üzerime aldığım iş tehlikeliydi. Ayla ile nerede, nasıl konuşacak; hangi cesaretle Savcı'nın kızma kol¬yeyi verecektim.
İşin hoş tarafı bütün bunların yanında, Ayla'yı görün¬ce

konuşup konuşamayacağımı, dilimin tutulup tutul¬mayacağım, kekeleyebileceğimi, terden sırılsıklam, yü-züm-gözüm kıpkırmızı, sivilcelerim yerinden fırlamış, saçlarım iyice dikilmiş, hiçbir şey söyleyemeden yüz- geri edip kaçabileceğimi düşünüyordum ki; dayanılır gibi değil. Uykuyu durağı kaybettim. Boşuna kaybet¬mişim.

Ayla ile karşı karşıya gelince bütün bunların hiçbirisi olmadı. Demek ki gerçekten dedemin torunu, babamın oğlu imişim. Vay be, kendime şaştım. Ayla'nın okula gittiği yolun en tenha köşesinde karşı¬sına çıktım. Bir şey soracağımı sandı durdu. Kısa bir an bakıştık. Kirpiklerinin gölgesi mavi gözlerini çevreli¬yordu. Biraz gülümsedi bile, ya da bana öyle geldi.

- Sana bir şey diyeceğim Ayla, dedim.

-Buyur.

- Celali bilirsin değil mi, hani Şadiye'nin Celal.

- Şu bütün gün pencerede oturan çocuk değil mi? Ne¬fesimi boşalttım. Oh, be.

- Evet, dedim.

- ~~Mrıi ynr orıın~~, ~~hasta mı~~?"

- Evet.

- Hiç dışarı çıkmıyor, sakat mı?

- Evet.

Yüzü bulutlandı.

- Ah, yazık, gencecik daha.

Biraz sessizlik oldu. İkimiz birden bir gören var mı di¬ye işkillenerek sağa sola bakındık. Kolyeyi çıkardım.

- Boncuk işler kendisi. Bunu da sana gönderdi, bir ha¬tıra, dedim*

Kolyeyi aldı. Sevincini gizlemedi.

- Ne güzel. Teşekkür ederim. ᵥKolyeyi formasının cebine attı.
- Selâmı var, dedim.

Yürüdü, birkaç adım sonra omzunun üzerinden baka¬rak:

- îyi olur inşallah, dedi ye gitti.

Sonbahardı, leylekler göçüyor, gazeller dökülüyordu. Üşüdüm, ellerim cebimde kendimi yollara vurdum. Kasaba dışına çıkmışım. Kim bilir ne kadar yürümü¬şüm. Karanlıkta döndüm.

Babam eve gelmiş, sofrayı kurmuş, beni beklemiş. Yü¬züme bakınca ne gördü ise "Nerede kaldın" bile deme¬di!

Odanın ortasmda durdum, biraz sonra titreyen sesim¬le "Baba hiç iştahım yok bugün" deyip kendimi sedire attım. Yorgunluk ve gerginlik içinde sızmışım. Neden sonra babam üzerime bir battaniye örtmüş. Kolay de¬ğil; kasabada Ayin iln lrnnııyrm tek delikanlı benim.

Kalın, ağır bir dosya, dalmışım. O sırada bahçe kapısı gıcırdadı. Biri geliyor telaşı ile dosyayı torbanın içine koyduğum gibi pencereden uzanıp elmanın dalma astım. Top sahasından her dönüşümde ter kokan çorap ve fa¬nilalar dert olur, babam yüzünü buruşturarak: "Oğ¬lum, ya yıka şunîarı ya da at dışarı odayı kokutmasın" diye söylenmeye başladığından, çözüm yolu olarak bunu bulmuştum. As elmanın dalına havalansın.

İlk kez bir işe yaramıştı. Orada unutulmuş ve babamı kurtarmıştı. Kim bilir okumadığım sayfalarda daha neler vardı? Dosya ele geçmiş olsaydı elbette bir yerin¬den tutarlardı. Yine de babam: "Bu alçak Zopur bize kancayı taktı, sürer gider bu iş" demişti. Açıkçası "Yol göründü" mânasına geliyordu bu söz.

Oysa o günlerde ben, ilk aşkımın acılarını yaşıyor; sev¬da rüzgârı sivilcelerimin, bir türlü yatmayan kirpi saç¬larımın üzerinden esip geçiyordu. Gidelim evet. Lakin Ayla'yı nasıl bırakacağım, onu görmeden nasıl yaşaya¬cağım?

Benimle beraber kasabada pek çok delikanlı Ayla'mn "aşkı ile tutuşuyordu. Ne var ki kızın bunlardan haberi p / yoktu. Bizimkisi tavşanın dağa küsmesi gibi bir şey. ^ Romantik, platonik, o tonik„ bu tonik neyse ne. İçimiz- |jj İ de zehirli bir ur gibi büyüyüp duran ye hiçbir şey itiraf etmedi. Herkes acısını içine gömdü.

Biri hariç...

Celal bir gün "Sana bir şey diyeceğim ama" diye baş¬ladı, gerisini getiremedi. Titriyordu. Yine o pencerede, ben tahta sandalyede, gölgeye sığınmıştık. Elinde mâvi uzun boncuklardan yapılmış bir kolye, arada kırmı¬zılar davar. "Eee..." dedim.
Bir türlü başlayamıyordı, neredeyse ağlayacak. Ben de düşmedim üzerine, bekledim. Sonunda bütün gücünü, cesaretini toplayarak:
- Bak, dedi. Senden gayrı sırdaşım yok. Kimselere söy¬lemezsin değil mi? Meraklanmışbm.
- Yahu bırak şimdi, ne diyeceksen de. Kolyeyi uzattı.
- Bunu Âylâ'ya vereceksin.
Kolyeyi tuttum. Sanki elimi ateşe soktum.
- Benden ona bir yadigâr olsun, dedi ve sustu. Ben kol-
yeyi elimde evirip çeviriyor, ne diyeceğimi bilemiyor¬dum. Ter basmıştı. Neden sonra "Elveda" der gibi:
- Selamımı söyle, diye bitirdi.
-Olur, dedim.
Nasıl olacaksa.
Kolyeye baktım uzun uzun. Bu maviler Aylâ'nın mavi gözleri. Kırmızılar ÇelaTin kanlı gözyaşları. Peki, ben nerdeyim? Benim kalbimde kanayan gül nerede? Bunu bana yapmayacaktın Celal.

üirkaç zaman sarhoş gibi gezip durdum. Kolye cebim- sek acaba?"

- Prenses Pazlanm eşi Hayri Suat Ürgüplü 79. dönem yedeksubay adayı olarak Levazım Okulu'ndaki kıtası¬na katıldı. Ürgüplü ilk gün kurufasulye yedi. Babamm notu: "Pasta-börek yiyecek değil a. Asker Ocağı bu."

- Arçelik peşin 2014 lira, taksitle 2.500 lira.

- Akkışla Belediye Başkanı istifa edip çöpçü olmak üzere Almanya'ya gidecek. Babamm notu: "İşte mem¬leketin halini gösteren en güzel fotoğraf."

-"Zeki Müren'in Kumburgaz'daki evinin bahçesinde TPAO'nun yaptığı sondaj sonucu petrole rastlanmadı. Not: "Yok deve. Bir de çıksaydı bari. Hep birlikte bu petrolü millileştirelim diye bağırırdık. Bağır bağır, ku¬laklar sağır".

- Etibânk'ın Ambarlı Santrali için eleman alınacak. Aranan nitelikler: Askerliğini yapmış olmak. 27 yaşın¬dan gün almamış olmak. Mektupla müracaat P.K. 5-Küçükçekmece.

- Muhtelif memleketlerde on altı şehir gezen altı kişi¬lik "Çöp Tetkik Heyeti" Belediye Meclis Başkanlığı'na verdiği üç sahifelik raporda çöplerin yakılarak gübre haline getirilmesi için üç yüz milyon liraya ihtiyaç ol¬duğu belirtilmiş, çikar yolun "çöpleri denize dökmek" olduğu ifade edilmiştir.
Not: "Yuh be! Bunu öğrenmek için Avrupa'da on altı şehir gezdiniz demek. Bu ~~konuda mullaka yazaca~~ ğım".
Dosya bir nevi kırkambar idi.
İlaç tarifeleri -Mesela: Kuşburnu marmeladının basur illetine birebir olduğu- bazı dergi ve gazetelerden kesi¬lip yapıştırılmış sosyal içerikli makaleler, beyitler, şiir¬ler, fıkralar... Şiirlerden birini okuyorum.

Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Devâ belli değil dert belli değil

Adalet kalmadı hep zulüm doldu
Geçti bu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acaip oldu Koyun
belli değil kurt belli değil

Çerh bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Fukara ehlinin yüzü gülmüyor Ruhsatî
de ne dediğin bilmiyor Yazı belli değil
hat belli değil

"Ava kedi mırlamaz", "Erkek seldir, kadın göl", "Şa¬hin sinek avlamaz", "Leyleği kuştan mı sayarsın, yâzm gelir kışın gider" gibi atasözlerinin başlık olduğu, bir iki sayfalık kısa yazılar.
Annemi nasıl kaçırdığının hikâyesi: "Bahtımın Yıldızı" bağlığı altında* Ortaokul kâtibi iken başından geçen olay: "Nasıl sosyalist oldum" başlığı ile.

Babam artık kendini tutamayarak ıslığından bir iki no¬ta fırlattı

Herkes "no'luyor" diye birbirine baktı. ' Sonra gülüştüler. Komiser "Sizi üzmedik inşallah Ali Bey" dedi, adliye¬den tamşıyorlardı zatenv Babam "Estağfurullah efen¬dim, vazifeniz" dedi. Bahçeye çıktılar. Komiser bir köşede babamla biraz daha konuştu.

Sonra gittiler. Biz kaldık başbaşa.
Ben sedirde pencereye yakın oturuyordum. Babam odarun ortasında dikilmiş bana bakıyordu. Açıklama sırası bana gelmişti besbelli. Hiç konuşmadan pencereyi açtım. Oradan uzanıp el¬manın dalma asılı torbayı çekip aldım. Babam sessiz beni izliyordu.
Torbadan top oynarken giydiğim, iyice eskimiş keten ayakkabılar, eşofmanalü, kirli fanilalar, çoraplar çıktı önce. En altından babanım dosyası.
O geceler boyu daktilo başında taka-tuka yazdığı yazı¬lardan oluşan dosya.

Babamın gözleri hayretle açıldı, şaşkın gülümsemesi kahkahaya dönüştü. Yaklaştı, kollarım açarak sardı be¬ni. "Aslan oğlum... Aslanım benim" diyerek ayaklarımı
yprHpn

1
n

Bir süre baba-oğul sarmaştık.
Sonra o bir yana, ben bir yana yuvarlandık.
îyice sakinleştikten sonra babam:
- Eee, diye başladı. "Anlat bakalım"...

Ben biraz sıkıntılı, lakin babamın neşesinden cesaret bularak "Çok merak etmiştim" dedim, "Bunca yıldır neler yazıyorsun" diye. "Özür dilerim. İlk kez senden gizli bir iş yaptım..."

Şeytan ne zaman dürtmüştü bilmiyorum. Bir ikindi üzeri coğrafya ödevi olarak hazırladığım Avrupa hari¬tasını çizip bitirdikten sonra gözüm babamın çekmece¬sine takılmıştı. Gidip açtım, zaten kilitli değildi. Ailemizin özel tarihiyle karşılaşmış, babamın mahre¬miyetine girmiştim. Az önce saydığım eşyalara dokun¬dum. O küçük mızıkayı öttürdüm. Vagon evimizin üzerinden havalanan kuşlar odaya doluverdi. , Sıra babamın dosyasına geldi.
Buruşup ipe dönmüş mor bir kurdela ile çaprazına bağlanmıştı.
Açtım ve bir yerinden okumaya başladım. Bana tesa¬düf eden bölümde gazetelerden kim bilir ne niyetle çı¬karılmış notlar vardı:
- Yurtdışma gidecek işçiler için yeni kolaylıklar sağla¬nıyor. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem konuyla ilgili geniş bilgi verdi.

Babam altına el yazısı ile not düşmüş. "Biz de mi git- kuş gibi yumulduğu demde ortalardan kaybolmuş, İran'ı, Turan'ı dolaşmış, parti patırtısının ortalığı toza- dumana buladığı sırada yeniden zuhur etmişti. Sütten çikan kaşık gibi bu defa particilerin davulunu çalmaya başladı. Dağda gezdiği yıllar güya namına Zopuroğlu denilmiş diye kendine bu soyadını almıştı. Mütegâllibeden olup tek parti devrinde Belediye Reis¬liği de yapan Kâmil Zeki Bey, bunu düpedüz zabıta amiri demek olan Çarşıağalığı'na tayin etmiş; bütün kirli işlerini Zopuroğlu marifeti ile gördürmüştü. Kâmil Zeki Bey öldü, meydan bu şerefsize kaldı. Nasıl olduysa oldu reisin koltuğuna kuruldu.

Zopuroğlu zavallı çerçiyi hiç adamdan saymayıp ba¬bamla Emin Efendi'ye karşı:
- Ağa, yakışıksız bir iş olmuş, izin almadan temel at- mışsınız, burası Belediyeye aittir, yıkm, deyince babam sakin ama kararlı:
- Nerde tapu, nerde belge, bu toprağa henüz kadastro bile girmemiş, getir resmi evrakı yıkarız o zaman, ce¬vabım verdi.
Emin Efendi:
- Yahu ne Belediyesi be. Bura bizim Otel'in arsasıdır, cümle âlem bilir, diyecek olduysa da Zopur'un mela¬netini bildiğinden ve dalaşmayı göze alamadığından lâhavle çekip kahveye yöneldi. Yaşlanmıştı Emin Efen-

Zopur kendisine karşı gelenin asıl babam olduğunu anlamış, ona dönmüştü.
Gözlerini belerterek:
- Yâ... Demek resmi evrak istiyorsun. Ulan sana evra¬kın şahını getireyim de gör hırbo arzuhalci, diye teh¬ditler savurup uzaklaştı.
Meğer niyeti çerçiyi o küçümen yerden atmak, kendi akrabasından birini oraya oturtmakmış. Sonradan

öğ¬renildi. îşin tadı kaçmıştı.

O gece polis bizim evi bastı. Evde "muzır neşriyat" bu¬lundurulduğu için hakkımızda ihbar varmış. Evimizin fazla bir girdisi çıktısı, ocağı bucağı yoktu. Polisler az zamanda her yana baktılar, en fazla baba¬mın kitaplarım karıştırdılar.
Sıra o meşhur çekmeceye gelince babamın rengi attı. Paniklediğini belli etmemek istiyordu. Böylesi durum¬larda hep ıslık çalar. Tabii komiserin kıravabna karşı ıs¬lık çalamazdı o anda. Yine de dudaklarını büzüp için¬den üfürmeye durdu.

Çekmöce açıldı.
Aile fotoğrafları. Annemin çok sevdiği uçuk mavi, yas¬sı küçük kolonya şişesi. Babam bunu anneme ilan-ı aşk ettiği günlerde göndermiş. Alçıdan bir küçük ceylan biblosu. Bir camı düşmüş güneş gözlüğü. Benim mızı¬ka. Bazı evraklar falan. Pelvan Sülüman'ın hamaylı. Karıştırdılar ve "Yok bi şey" diyerek kapadılar çekme¬ceyi.

le bütçesine katkısı oluyordu.

îşe gitmeyip dersi de astığım aylak günlerde, gölgeler evin sokaga bakan yüzünü aldığında, Celal pencerede, ben pencere dibine dayadığım tahta iskemlede oturur; saatlerce konuşurduk. O boncuk işlemeye devam eder¬ken, ben babamın kitaplarından birine dalardım. Kâh Panait îstradi'nin "Baragan'ın Dikenleri"ni kâh.Dosto-yevski'nin "Beyaz Gecelerimi okurdum. Turganyev'in "İlk Aşk"ını Celal'e de okudum. *Biz öyle* orada kendi dünyamıza daîlmış, ilkgençlik he¬yecanlarımızı kitaplarla birleştirirken; Kız Sanat Oku¬lu dağılır, kasabanın liselilere nazaran daha gelişkin kızları birer ikişer önümüzden geçer; arkalarından gü¬ya kızlarla hiçbir ilişkileri yokmuş da tesadüfen ora¬dan geçiyormuş pozlarda delikanlılar, tedirgin adım¬larla onları takip ederdi.

Derken Ayla değirmi çehresi, kestane rengi saçları ile köşeden çıkardı. Savcımn kızı Ayla. Mektebin en güzel kızı Ayla.

Celal'in elleri titremeye başlar, boncuklar pıtır pıtır pencere boşluğuna yuvarlanır, ben nefesimi tutarım, çok gergin bir durum olurdu.

Kız ikimizi birden yakmaya ahdetmiş gibi meraklı bir gülümsemeyle bizi süzüp geçerdi. Nihayet köşeyi dö-

r>pr VP kayhrılnr *Ct* lal'l? VîirlîVfû rynr fatteğtBfttttZ *^nfno*

leri boşaltırdık. Birbirimizin yüzüne bir süre bakar ve

yeniden Ayla'nıri kaybolduğu köşeye dönerdik. Sanki o köşede bir iz, bir koku, bir renk kalmış gibi. Ce¬lal uzun zaman kendine gelemez, ipliğe boncuk taka- mazdı.
Neden sonra ben "Yahu ağzımız kurudu, bahçeden bir şeyler koparıp da geleyim" diye bir bahane uydurur kalkardım.

O yıl, son güzde, yağmurla rüzgâr sokakları süpürdü- günde; Çerçi Abdullah, babam ve Emin Efendi kafa ka¬faya verip bir plan yaptılar. Abdullah'ın işporta tezgâ¬hının bulunduğu küçük aralığa elbirliğiyle bir dükkân kuracak, Çerçi'yi kardan, soğuktan kurtaracaklardı. İşi Tatar Usta'ya verdiler.
Tatar Usta kar yağmadan Çerçi'yi dükkâna sokacağına söz verdi.
İlk haftada temeli atıp duvarları çıktılar. Sıra ahşap cephe, kepenk, kapı, çaü işine geldi. Malzemeyi otelin önüne indirmişlerdi ki, Çarşıağası İskender Zopuroğlu avanesi ile beraber çıkageldi.
Emin Efendi'ye göre bu İskender düze inmiş eşkıyanın en sefili idi.
Asimi sorarsanız eşkıya bile değildi. Yanaşma durduğu bey konaklarında eli uzun, nefsi az¬gın, kırdığı kırkı geçgin olduğu anlaşılınca tabanı yağ¬layıp güya dağa çıkmıştı. Bilenlerin anlattığına göre bir zaman dağ eşkıyasının ayak işlerini görmüş; zaptiyelerin eşkıya milletine alıcı

»i
if
e

m

e
v
S
ili
i
®
■
m
r

vet basardı. Hayır* Tam tersi, îçi açılır, yüzüne aydınlık vurur, bir ıslık tutturarak kapıdan çıkardı. Annem sanki babamın içinde şarkı söylüyordu. Çok güzel okurdu annem. Hamiyet ile Safiye arasında bir yerde. Vagon evimizde, ırmağa bakan pencerenin önü¬ne oturur, birlikte ve alçak sesle söylerlerdi.

Andıkça geçen günleri hasretle derinden.

veya
m-

Ah bu gönül şarkıları

gibi şeyler.

Geceleri bazen babamın mızıka sesiyle uyanırdım. Daktilo başındaki mesaisine ara verir, pencereden bir süre dışarıya, bahçede hışırdayan ağaçlara dalar, sonra peşpeşe hüzün dolu parçalar çalardı. Bense bir türlü benimsememiş, mızıka çalmasmı öğrenmemiştim. Her elime alışımda annemi, ondan geri kalan eşyaları, so¬luk pembe mantosu ile yıpranmış ayakkabılarım hatır¬lıyordum. Babamla birlikte ağladığımız o soğuk günü. Ama fotoğraf öyle değil.
Evde yalnız kaldığımız zamanlarda, ben de duvardaki fotoğrafa dalar, annemin o san lepiska saçlarım, mavi berrak gözlerini hayal eder, sanki az sonra kapıdan gi- ıl ~~verecekmiş gibi bir hisoo kapılırdım~~
Çerçi Abdullah ile Şadiye'nin uzun süre çocukları ol¬mamış. Tam umudu kestikleri yıllarda Cenab-ı Hak bir oğlan çocuğu ihsan etmiş.
Bunlar çocuğu yere göğe koyamaz bir biçimde büyü¬türken, zavallı Celal on üç, on dört yaşlarında amansız bir hastalığa yakalanmış. Kas erimesi var çocukta.

O yılların şartlan, yoksulluk, çaresizlik içinde devasını bulamamışlar. Oğlan gözlerinin önünde eriyip gidi¬yormuş. Biz tanıştığımızda artik yürüyemez hale gel¬mişti. Okumaya meraklı, içedönük, duygulu bir çocuk.

Sokağa bakan pencerenin girintisine oturturlar, gün boyu orada kalırdı. Gelip geçene baksın da oyalansın diye.
Çerçinin akrabalarından içeri girmiş çıkmış biri bon¬cuk işlemeyi öğretmiş CelaTe.
Boncukların renkli, ışıltılı dünyasına dalınca kendini ve derdini unuturdu. Neler yapmazdı ki. Dedim ya irice çocuk.
Bilezikler, kolyeler, nazarlıklar, teşbihler, çiçekler. Hat¬ta bir halkada karşılıklı sallanan bir çift muhabbet ku¬şu bile işlemişti.
Hani ıizun yol şoförleri dikiz aynasına asar da yol bo¬yu arabanın içinde bir kuş cıvıltısı var sanırlar ya, on¬lardan işte.

Babası bunlari tezgâhında satıyor, Celal'in o hali ile ai- da Kıyaslar yapıyordu..

Ama ben onun bu bildik, uçarı havasma kapılmadım
Donuk bir sesle:
- Seni burada bir başma bırakıp gitmek istemiyorum.
Ama bu kasabada kalamam artık, dedim.
Tavrım hiç değiştirmedi; yine aynı canlılık, yine aynı neşeyle;
- Beni düşünme. Benim ömrüm böyle geçti. Nereye gi¬deceksin?
-Bilmiyorum.
- îyr.. Bilmemek en iyisi.
- Oğlunu kolundan tutup meçhule mi fırlatıyorsun. Bir kaşım kaldırarak baktı, yüzünde o muzip gülümse¬me:
c Şüi" nü yazıyorsun sen: Bu ne ifade böyle.

Başımı öne eğip sustum. O da sustu.
Muhtemelen bir süre "ayrılık" üzerinde düşündük* Baba, oğul ilk kez birbirimizden aynlacakük. Sonra ciddileşti.
- İstanbul'a git en iyisi. Bu küçük kasabalardan kurtu¬lursun, ufkun açılır. Sana bir adres vereyim, bir arka¬daş. Ev de ayarlar, iş de.
-Olur.
- Paramız Musa Çavuş'da. İstediğin kadar al. Kederle gülümsedi.
- Zaten pek fazla değil ama..

-Olur.
- Dükkânı Musa Çavuş'a emanet et. Birini bulur o; iş¬letmeye devam ederiz.
Sonra çamaşır, işte ne bileyim, ne lazımsa al. Evin anahtarını da Çavuş'a verirsin.
Oturuyordu, aniden kalktı, oracıktaki küçük masada duran küçük daktiloya uzandı.
-Bunu da al.
- Olmaz, onu alamam.
- Al oğlum, al diyorsam sebebi var.
Bu âlet yanında oldukça ben yarımdayım demektir. Bu âleti tıkırdatmaya başladığında ben konuşuyorum de¬mektir.
Bu âlet sustuğunda...
Gerisini getiremedi.
İkimiz de aynı anda davranarak birbirimize sarılmış¬tık...

Tirenle gidiyorum.
Kompartımanda köylüler. Bir yaşlı kan koca. Kadının aynı yaşlarda ağabeyi. Sonra oğullan, gelinle¬ri, iki kız torun.
Heybeler, sepetler doldurmuştu her yanı. Benim gariban bavul üst tarafta köşede. Daktiloyu bir kaim karton koliye sokup, bağlayıp, cam kenarına sıkıştırmıştım.

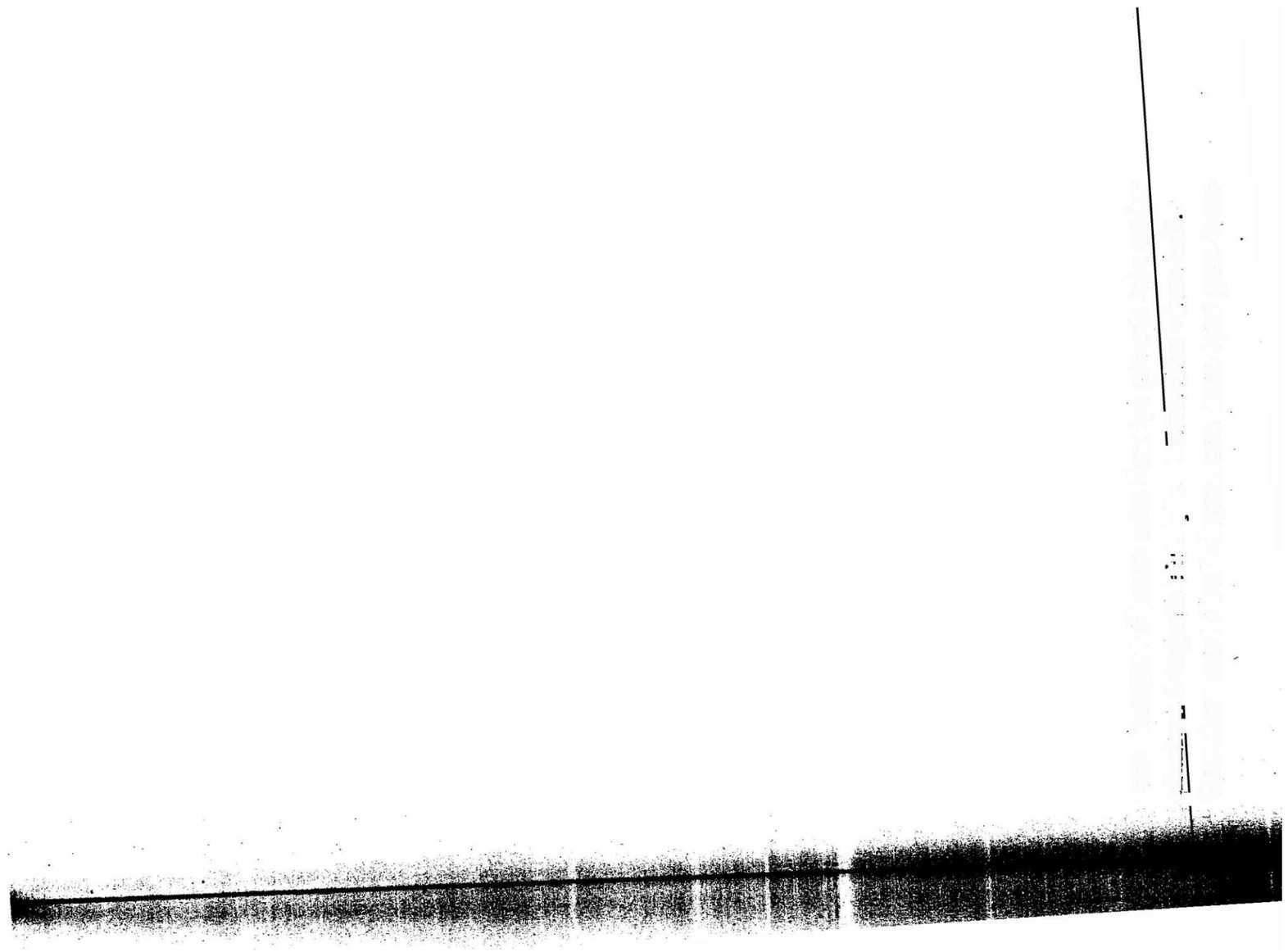
Düşer-müşer.

mak fitili, benzin, don lastiği, çapa, firkete, el feneri, fe¬ner pili, tırnak cakısı, boncuk, c6p defteri, saat kordo¬nu, kuka, çay bardağı vesaire satıyordu. Toplasan on, on beş metrekare etmez bu küçük arsa, bu gölgeli boşluk başımıza ne işler açtı, yeri geldiğinde nakledeceğim.

Bizim evin karşısında bir ana-kız oturuyordu. Kasaba¬nın yerlilerinden. İlkokul öğretmeni Saadet încekara ile annesi.
Saadet Hocahanım "evde kalmış" tabîî[1] edilen bir kız. Kıvırcık saçlarını oksijenle sarartmış, etine dolgun, güldüğünde yanakları çukurlaşan, bana göre epeyce güzel bir kadındı.
Anasının anlattığına bakılırsa ne doktorlar, hâkimler istemiş de, Saadet "gönlüne göre" birini bulamadığın- f dan taliplerini geri çevirmişti. Yaşlı kadın içini çeker, ˙flf "Aâh, ah... Kızımın mürüvvetini bir görebilseydim" ^ diye dertlenildi. ||
Daha bizim Çerçi Abdullah'ın evine taşınmamızın â üzerinden bir hafta geçmemişti ki, Saadet Hocahanım^ elinde bir tencere zeytinyağlı yaprak sarması ile kapıyı J tıklattı. : ■■Î'İİf
i Şiş
Babamı ne zaman görmüş, ne zaman gözüne kestir^ miş. .
; ; • "JgP
Güya Çerçi Abdullah'ın karısı Şadiye diyesiymiş ^; ~~"Garip bunlar anam, kimsesiz. Ana yok, baba yok,~~ de avuçta yok.
Emin Efendi'nin himmeti, bizimkim

gayreti ile şuracığa yerleştiriverdik. Saadet kızım, sen sen ol, ara-sıra gözet bunları. Evlerine sıçan düşse başı yarılır".
Ben babamın tuhaf bir cazibe taşıdığım o yaşlarımda bile anlıyordum. Bir sokaktan geçsek, kalabalık bir me¬kâna girsek, kadınlar göz ucu ile kendisini süzerlerdi. Güzel adamdı babam.
Gördüğü ilgiden memnun, hatta mağrur, hiçbirine pas vermeden yürüyüp giderdi.
"Kadınlara ilgisizmiş gibi davranacaksın. İşin sırrı bu¬rada" derdi.
Söylemiştim ya, bayağı arkadaş idik.

Böyle böyle Saadet Hocahanım bana pervane kesildi. Derslerime yardımcı oluyor, çilek reçeli, nar şurubu, pasta-börek ne yaparsa getiriyor, beni âdeta kuş sütü ile besliyordu.
"Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla" misali. Babam bu yoğun alâkaya karşılık verdi mi? Bilmiyo¬rum. Bilsem de söylemem.

Lakin anneme olan bitimsiz aşkının ömür boyu sürdü¬ğünü, onun bıraktığı boşluğu bir başkasının asla dol¬duramayacağım adım gibi biliyordum. Evlilik cüzdanından çıkardığı resmini büyütmüş, du¬vara asmıştı. Bilhassa sabahlan işe gitmek için evden j^ıTcark^n fntngrnfn İmi! ta Z hnhnnrlnn rdrmrrdî Görenler sanır ki bu bakışma onu üzer, içini gam-kasa-

Nurettin'in başında Meksika usulü geniş kenarlı bir hasır şapka. Nereden bulmuş acaba? Şişeleri karaların Aladağ'ıh doruklarından kör karanlıkta indirdikleri, artık sıkışıp buza dönmüş kar kütüklerinin üzeririe ya¬tırır; ara sıra bunları şakırdatarak döndürür, açacağı şi¬şeyi şöyle havada bir iki zıplatır, sonra kar kestiği kör testerenin sırtı ile kapağına hızla vurarak mantar gibi patlatırdı.

Kasabanın çocukları Gazozcu Nurettin'in çevresinden ayrılmaz; küçümen yumuk eller sıkı sıkı tuttuğu bo¬zuklukları tezgâha boşaltır, basen külahta dondurma,. bazen vişne şerbeti veya limonata isterlerdi. Çok geçmez bir döküntü fayton, sıcaktan kulakları düşmüş atları Üe sokak başından belirir, Sinemaa Re¬fik'in tayfası ağızlarda teneke megafonlar, afişler, arka¬larında bir yığın çocukla şamatayı göklere çıkarıp yeni gelen filmin reklâmını yapardı. Babamm etrafında uzak dağ köylerinden inmiş, bıyık¬ları ağızlarına dolan, kuşaklı kunduralı, iri yarı, yanık yüzlü dil bilmez adamlar olurdu. Kan davaları, yıllar süren mera-arazi davaları, doğum- ölüm-askerlik-nüfus-vergi işleri olurdu. Babam dertle¬rini iyice anlamak için gayret gösterir, bir iki kelime¬den ibaret cümlelerini ağızlarından adeta kerpetenle söküp alırdı. Bize tereyağı, çökelek, taze peynir falan getirirler; babam yayla çiçeği kokan bu nevaleyi muha- faza edemeyeceğinden olacak, sağa-bula dağıtırdı. Q zamanlar Anadolu'nun bu unutulmuş kasabalarında buzdolabı falan yoktu.

Hemen her gittiğimiz yerde kiralık ev bulmak mesele olduğundan Emin Efendi imdada yetişmiş, "Ağalık vermekle, yiğitlik vurmakla" düsturuna göre eski ma¬rabasından olup o yıllarda işportacılıkla geçinen Çerçi Abdullah'ın avlu gerisindeki müştemilatını tutmamıza aracılık etmişti.

Çerçi Abdullah yaşlı, çipil bir adamdı. Sarışın çiçek bo¬zuğu bir yüzü vardı. Tıraşı gecikmiş kırçıl sakallan ufacık suratını iyice küçültür, başından yaz-kış çıkar¬madığı yün başlığı ile dolaşır, kekeme dilinden ne de¬diği pek anlaşılmazdı.

Evi bahçeli ve ahşap olup, bir cephesi sokağa bakardı. Biz bahçenin gerisinde galiba bir odası tandırdamı, öteki ambar niyetine yapılmış ilave binada kalıyor, ay¬nı bahçe kapışım kullanıyorduk. Bahçede bir büyük dut, bir iki zerdali, vişneler, dallan- nı oturduğumuz odanın penceresine uzatan bir yaz el¬ması, duvar diplerinde kızılcıklar ve her bahar mor salkımlannı sokağa sarkıtan leylaklar vardı. Çerçi Abdullah vaktiyle dağ köylerinden birine gider¬ken katın ile birlikte yardan yuvarlanmış, bir bacağı onulmaz biçimde sakatlanmış, topal ayağıyla artık işi¬ni yapamaz olunca çerçiliği bırakmıştı. Sarıkaya Öteli'nin bitişiğindeki küçümen aralığa bir iş- pnrfa tezgâhı Vurmuş nranlcta nzkım aramaya basla- mıştı. Ayna, tarak, jilet, çakı, çakmak, çakmak taşı, çak-

Eskinin beylerinden.

Çok malı mülkü varmış bu Emin Efendi'nin. Hepsini fırtınalı gençliğinde yemiş tüketmiş.'Kala kala bu otel ile Sarıkaya köyünde bir miktar bağ, artık pek çalışma- j yan bir su değirmeni ile verimsiz tarlalar kalmış. Vak¬

tiyle her şişe rakıya bir kırmızı lira verdiği söylenir.

Babamla birlikte cumaları namaza gider Karlı kış ge-

gR* ft * 1 _

j çelerinin ıssızlığında kahvedeki mangalın başma çö-

j küp kafayı çekerlerdi.

| Emin Efendi çalarkeyif olup, sekiz köşeli kasketini en-

^ sesine yıkarak babama takılır: - Yahu Ali Bey sen ne biçim sosyalistsin. Hem cumaya ¡•I. " gidiyon, hem kafayı çekiyon.

v

Babam sönmüş sigarasım yakarken.

: i _____ .

| - Benim lakabım sosyalist Emin abi, derdi.

Emin Efendi severdi beni.

Kahveye her girişimde yanma çağırır, saçlarımı okşar, ' aslı bey olanların o tabii cömert tavrı ile yelek cebinden ■ 'J i - ' * .».„„ çıkardığı bozuk paraları avucuma tutuştumrdu. Bir iki kan almış, evlat sahibi olamamış.

Sarıkaya Otel ve Kıraathanesi tek katlı, kasabanın bü¬tün eski binaları gibi kırmızı kiremitli, uzun bir bina. |Kahve girişte, otel arkada.

Çay ocağının yanında devasa bir su küpü dururdu. Kasabaya su şebekesi döşenmiş, evlere musluklar ta- -t ~~kılınıştı. Lakin dlıali bu kluılu şebeke suyuna ahşa~~ma- Ji mış, içmek için eskiden kalan çeşme sularına rağbet ediyordu.

Kahvenin emektarı Kurban Emi ile birlikte omuzlukla¬rı kuşanır, Ortaçeşme'den su taşırdık. Su doğruca küpe girer, küp domur domur terleyerek suyu soğutur, bir de küpün toprak tadı suya ilave olunca yaz günlerinin bunaltıcı sıcağında tadına doyum olmazdı. Kasabanın kulağı kesik ihtiyarlan, sırf bu küpün su¬yundan içmek, Emin Efendi'ye takılmak için kahveye gelir, bitip tükenmeyen domino partilerine otururlardı. Kahvenin karşısında Foto TombuTun dükkânı, önün¬de yaz günleri bodur akasyanın gölgesine çektiği kö¬rüklü makine... Mehmet Güleç gerçekten kilolu vücu¬du ve soy adına yakışan taşkm gülümsemesiyle müşte¬rileri duvara gerdiği kara perdenin önüne oturtur; "Nene yüzünün resmim alacağım, hele aç

yüzünü" di¬ye vesikalık çektirecek ihtiyar koylu kadınlarla cebelle- şir, ömürlerinde nâmahreme yüzlerini göstermemiş bu kadınlann umutsuz lakin inatçı dirençleri karşısında kan-ter içinde kalırdı.

Onun yanında Berber Adem, onun yanında Leblebici Tahir, en uçta ise Aşçı Lütfi Efendi'nin küçümen dük¬kânı sıralanırdı.

Lütfi Efendi'nin dükkânında kurufasulye-pilav yahut ciğer yahni-pilav-üzüm hoşafı ile tıka basa kannlanm doyurup çıkanlar ulu çınarın gölgesine tünemiş Ga¬zozcu Nurettin'in seyyar tezgâhına yanaşır; onun ken¬di imalatı gazozundan kana kana içerlerdi.

O yıllarda sinemaya daha çok kovboy filimleri, korsan filimleri, Herkül-Masist filimleri geliyor. Bu filimlerin etkisinden midir nedir, kasabanın gençleri topluca vü¬cut yapmaya soyunmuş durumda. Bir su bohısunun iki ucuna kalıp-beton dökülerek hal¬terler icat ediliyor, ağaçların uygun dallarında barfiks çalışanlar oluyor, hiçbir şey bulamayanlar yuvarlak sel taşlarını kaldırıp indirerek kas geliştirmeye çabalıyor¬du.

Kaportacı İsmail Usta'nın genç irisi çırağı Erdoğan iki - binlik rakı şişesine kum doldurmuş, ağızlarım kaynak yapar gibi tıpalamış, labut çalışa çalışa koltuk altı kas¬larını, göğüslerini, pazularmı davul gibi şişirmişti. Derisine yapışan saks mavisi bir naylon fanila giyer, kısa kollarım omuz başına kadar kıvırır, pazulanru şi- şirerek kasım kasım geçerdi caddeden. Adı Üçgen Erdoğan'a çıkmıştı. Saçlarını ıslatıp ıslatıp geriye tarar; Akşam Sanat'ta okuyan kızlara caka satar¬dı. Onun yoluna çıkmak, ona posta koymak, "Şişştt.. Yengeniz olur ha../' diye işaret ettiği kıza yan bakmak kimsenin haddi değildi. Söz aramızda, o yıllarda, o dağlar ardında kalmış kasa¬bada, bir kızla bir oğlanın değil gizli gizli buluşup ko¬nuşması, şöyle yolda bir an olsun yan yana gelmesi bi¬le zordu. Maazallah bir duyuluverirse kan çıkar, kıya¬met kopardı. Biz mahallenin zayıf, çelimsiz, yeni yet- me delikanlıları Ü^geıı Eıdoğan'ın bütün kızları tavla- dığını düşünür; aym yolu takip ile halterlere, dut dal¬

larına, kum dolu şişelere saldırırdık. Oysa şöhreti "Üçgeıı"e çıkmış olsa bile, yüzü gözü ma¬kine yağma bulanmış, bir fukara kaportacı çırağına hangi kız dönüp bakardı ki...

Babam o yıllarda arzuhalcilik, aynı zamanda dava ve¬killiği yapıyordu. Dava vekili dediğin bir nevi avukat. Hani eskiden avukat yarımda çalışmış ya; kanundan, mahkemeden haberi var. Hem benim babam oldu-bit- ti gazete okur, kitap okur, yanından hiç ayırmadığı Re¬mington marka eski daktilosunda geceler boyu taka¬tuka bir şeyler yazardı.

Sankaya Otel ve Kıraathanesinin bir köşesine koydu¬ğu tahta masaya yerleşmişti. Masa cam kenannda idi ve yanında küçük bir sehpâ dururdu. Sehpanın üzerin¬de gelişkin bir küpe çiçeği, onun da üzerinde duvara asılı bir saka kafesi. Babam saka beslerdi. Yeniçeri kuşu imiş ne demekse. Gözlüklerini takıp, alışkın elleriyle makineye kâğıdı geçirip yazmaya girişti mi; saka da ötmeye başlar; dak¬tilo sesi ile saka cıvıltısından mürekkep tuhaf bir kon¬ser Sankaya Oteli'nin kıraathane denilen giriş kısmını doldururdu.

Yetmiş beş-seksen yaşlarında/ama hâlâ dik duran, ak saçları alâbrus tıraşlı, bıyıklan nikotin sansı, eli kehri¬bar tesbihli Emin Efendi otelin sahibi idi. Soyadı San¬kaya.

müştü. İstasyon şefi, başı önüne düşmüş, beyaz atı ile karların arasından geçip, gitti. Yaz boyu kovaladığım kargalar, az ileride, gözlerini cama dikmiş hareketsiz duruyorlardı.

Babam beni aldı, birlikte vagon evimize geldik. Bohça¬yı açtık. İçinden annemin soluk pembe mantosu, ba¬şörtüsü, yıpranmış kunduraları, aynası ve tarağı, yü¬züğü, küpeleri çıktı. Babam bir süre bunlara baktı. Par¬maklarının ucuyla dokundu. Sonra kapadı bohçayı. Uzanıp elimden mızıkayı aldı.
Beni kucaklayarak vagonun tek penceresinin önünde¬ki sedire götürdü. Aşağılarda ırmak sessiz sedasız akı¬yor, kar taneleri ağır ağır dökülüyordu. Soğuktu vago¬nun içi. Babam bir kolu ile sardı beni. Başımı, saçlarımı öptü, kokladı. Sonra mızıkayla bir şeyler çalmaya baş¬ladı. Ne güzel, ne acıklı, ne tatlı çalıyordu. Birlikte ağ¬ladık. Babamı ilk kez ağlıyorken görmüştüm.

Dedim ya, ben o zamanlar on altı yaşındayım. Cılızım, çöp gibi bacaklarım, kollarım. Ama hırslıyım, atılga¬nım. Yahu babama mı çekmişim ne, hiçbir işte dikiş tuttur amıyorum.

Hangi iş kardeşim, sen lisede talebe değil misin? Doğ¬ru, lakin sabahçı-öğleci okuyoruz o gariban lise bina¬sında.

Ülkemizde bitmez tükenmez eğitim seferberlikleri ya-, pılır ya; işte onlardan birinin en hızlı döneminde, her şehre, kasabaya, hatta nüfusu tutsun tutmasın siyasi bir değeri olan her beldeye bir müdür-bir mühür orta¬okullar, liseler açılıyor; bizim kasabaya da açmışlar bir lise. Talebe çok, hoca yok. Askerlik Şube Başkam, Vete¬riner, Hükümet Tabibi ağzı laf yapan mülkî amirlerden hevesi olan herkes derse geliyor. Biz liseliler sabah gi¬diyoruz mektebe, öğleden sonra ortaokul talebesi bağı¬ra, çağıra sınıflan dolduruyor. Öğle sonlan boştayım. Kahvede garsonluk, Orman İdaresi'nin ağaçlandırma projesinde fidan dikimi, pa¬zarda karpuz sergisi, ya^lıV qîn Arhı/fo fmdılr fetük-ga zoz satışı, bir

sürü işe girip çıktım.

Biz babamla o saatlerde, yani babamın işten dönüp elindéld çıkını anneme verip, beni omuzuna aldığı ve birlikte ırmak kıyısına indiğimiz saatlerde, bambaşka bir heyecanı yaşardık. Babam gündüzden yemleyip ır¬mağa saldığı, bir ucunu kıyıdaki yılgınlara bağladığı oltalarım çekerdi.

İri pullu, bıyıklı sazanlar oltayı gere gere gelirdi. An¬nem bıkmıştı artık balık ayıklamaktan, hem midesi bu-laıuyordu, hamile kadın. Çoğunu bana verir "Götür bunu makasçının evine" derdi. Meğer o baykuş surat- "" lı makasçı balık gününü bekler, şarap şişesini o gün birden ikiye çıkanrmış.

Annem beni leğende yıkardı. Yaz-kış demeden tulum¬badan su çeker, moraran parmaklan ile çamaşır çitiler; her bir yanı tertemiz, gül gibi yapardı. Babam onu hiçbir işinde yalnız komaz, kendi gömleği¬ni, pantalonunu ütüler, yemek bile yapardı. Birlikte erişte keser, hatta reçel kaynatırlardı. Annemle babamm birbirlerine duyduğu aşk, gün geç¬tikçe

azalacağına artmış, bütün o yolculuklan, sürgün¬leri, yoksulluğu, çaresizliği birlikte göğüslemişlerdi. Kış gelir, sac sobanın üzerindeki mavi çinko demlik cı¬zırdamaya başlar, babam hiç yanından ayırmadığı daktilosunun başında kim bilir neler yazar, annem se¬dirde söküklerinizi diker, vagon evin penceresinden dışanda savrulan kar tanel~~erine büyülü ışıkları duşoı~~— di.

Uzın Hikâye/29

Bu masal hiç bitmeyecek, ben çocuk şehzade hiç büyümeyecek sanırdım. Annemin hamileliği ilerlemiş, gü¬nü yaklaşmıştı. İki canlı giriştiği o ağır işler, o yorucu. günler narin vücudunu hırpalamış demek. Bir gece da¬yanılmaz şanolarla uyandı. Babam ne yapacağını şa¬şırmıştı. Gece kıyafetiyle, dışarıda esen fırtınaya aldır- maksızın makasçının evine koştu. Makasçının karısı annem için elinden geleni yaptı. Kanlı bezler çıkardılar altından, kaynar sular ile yıkadılar. Ben yorgam başı¬ma çekmiş ağlıyordum. Babam paltosuna bürünüp kendini dışarı attı. Sabahı zor ettik, lakin annem iyileş- medi.

O gün istasyon şefi, makasçı, makasçının karısı, dilsiz kızı ve ben babamla annemi gözyaşları içinde tirene bindirdik. Yakınlarda olan şehre, hastaneye gidiyorlar¬dı. Dilsiz kız beni kucağına ailmıştı. Annem soğumuş dudaklarıyla yüzümü gözümü öptü. Onlar gitti, biz kaldık. Başımı dilsiz kızın omzuna gömmüştüm. Artık makasçının evindeydim. Dilsiz kızıyla koyun ko¬yuna yatıyorduk. Aradan kaç gün geçti.

t

Babam tek başına döndü. Elinde bir bohça, bana bir mızıka almış. Gülümsüyordu, ama bunda bir tuhaflık vardı. Kimse konuşmadı. Uzun, gergin bir sessizlik. Babama, sonra dilsiz kıza bakıyordum. Göz göze gel¬dik. Kızın dudakları titremeye başladı. Yavaşça verinden kalkıp pencereye gitti. Ben de peşin- den gittim. Dışarıda kar yağıyordu. Kar her yanı ört-

içiyor, üstüme başıma döküyor, sofradaküeri güldürü- I yordum. »

Kaç yaşındaydım acaba?

Irmakla istasyonun arasmda bir harabe vardı. Belki de bir kümbet veya kilise kalıntısı idi. Uzak dağ köylerin¬den dağ gibi adamlar, yanık yüzlü, dik dik yürüyen kadınlar oraya huylu gelinleri, saralı çocukları falan i[1] getirir, bir horoz keser, hastayı bir gece o harabenin

kuytusunda yatırırlardı. Güya şifasını görenler varmış.

O yaşta beni ilgilendiren tarafı kesilen horoz. Çünkü âdet, horozu ilk görülen kişiye hediye etmek. Ziyarete gelenleri görünce, köpekle birlikte başlarına dikilir, ■ j seyrederdim.

Bir çocuk, ne de olsa bir çocuktur. Hasta sahipleri evi- I mi, ailemi sorar, kafası kesik horozu elime tutuşturur-

lardı.

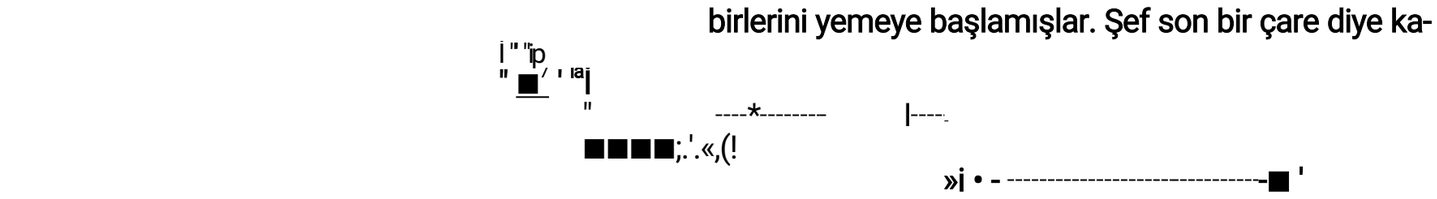
Sevine sevine, kan ter içinde anneme getirirdim.

Adı Rıza mıydı, Remzi miydi şimdi hatırlamıyorum; İstasyon Şefi'nin bu harabe ile, daha doğrusu şefin ka- jnsı ile ilgili acıklı

bir hikâyesi var demiştim hani.

Babamın naklettiğine göre> şefin karısı da bir nevi ruh hastası imiş. Doktorlar, ilaçlar, muskalar, hocalar, bir :ij türlü iyi olamamış kadın. Çocuk da yok. Bozkırın orta- % 3 sın d a, lcıîçîk bîr ara ifitasynndar o yalnızlık içinde bir- |

birlerini yemeye başlamışlar. Şef son bir çare diye ka- j

dıru harabede bir gece yatmaya ikna etmiş. Çaresizlik işte. Kadın yatadursun, adam beri yanda beklemeye başlamış. Bir ara içi geçmiş, gözleri kapanmış, uyuya-. kalmış. Uyandığında, gecenin bir vakti bakmış kadın uzun ve beyaz gecelik entarisi ile ırmak kıyısında çığ¬lıklar atarak koşuyor. "Bebeğim, bebeğim, suya düştü, kurtarın" diye feryat ediyor.

Şef dehşet içinde yokuş aşağı düşe kalka koşarak kadı¬na yetişmeye çabalarken, kadın birden kendini ırma¬ğın burgaçlar yaparak köpürdüğü en coşkun yerine fırlatıvermiş. Ve adamın gözleri önünde batmış, bir da¬ha da su.yüzüne çıkmamış.

Kaç yıl önce vuku bulmuş bu facia, bilmiyorum. Şefin bende kalan fotoğrafı beyaz atı ile ırmak kıyısında do- laşmalan.

Evet, şefin beyaz bir atı vardı ve bir de güvercinleri. Bozkırın ortasmda bir yalnız adam, ata ve güvercinle¬re sığınmış işte. Atın ahin su deposunun bitişiğinde idi. Bir kez makasçının dilsiz kızıyla birlikte korka kor¬ka oraya kadar gittik. Aralık kapıdan bağlandığı yerde yemini yiyen ata baktık. Ürken güvercinler şakırtılı ka¬nat vuruşlan ilie

havalandılar. Şef bazı günler güneşin batttığı o kızıl saatlerde atıyla ırmak kıyısında belirir, suyun aşağılara doğru kıvnla kıvrıla giden akıntısını takip eder; görevinin gerektir¬diği saate kadar kaybolur, sonra yine öyle sessizce dö¬nerdi. Ata koşturduğunu liiç görmedim, söylentiye gö- re kansmın cesedini bulamamışlar. Yitip gitmiş.

İstasyon binası çok küçük. Üst katında şefin dairesi. Yan tarafta makasçının daha da küçük evi. Demiryolu geçici işçilerinin kaldığı çadır. Bir su deposu. Birkaç öl¬gün akasya, bir iki söğüt ağaa. Hepsi bu. Aşağıda ça- ğıldayan ırmak. Irmağın öte yakasında bir tahta köprü ile geçilen nahiye merkezi. Çorak, ağaçsız, gri tepeler.

Bu benim babamın adı hani "sosyalistle çıkmış ya; kendisi bir yere gitmeden önce şöhreti gidiyormuş. Peki bu nasıl büyük bir şöhret olmalı ki, o günün Tür¬kiye'sinde vatanın bu ücra köşesine kadar ulaşmış. İstasyon şefi önce nahiye müdürü ile görüşmüş. Ba¬bam için ev ve iş bakıyormuş. Müdür tedirginlik için¬de "Aman Remzi Bey bu komünisti başımıza bela et¬meyin. Burası küçük yer/lütfen" diye sızlanmaya baş¬layınca şef üstelememiş. Ne bilsin babamın böyle tedavisi gayrı mümkün bir derde düştüğünü. Çaresiz nahiye pazarında bir kahve¬ye çöküp onu bekleyen babamın yanına varmış. Umut¬suz bir tavırla "Mâalesef Ali Bey, ne iş var, ne ev" diye¬cek olmuş. Babam onu şaşırtan bir gülümseme ve can¬lılık ile:. "Önemli değil efendim, ben işi ayarladım. Ye¬ter ki siz vagonda kalmamıza izin verin" demiş.

Geçekten de iki taşm arasında, nahiye pazarını bir baş¬tan bir başa rüzgâr gibi gezerek esnaf ile konuşmuş; ayaküstü bir zahire tüccarın~~ın kâtipliğini ve ınuhase-~~ besini kapıvermiş.
Şef şaşkın: "Bravo vallahi Ali Bey" demiş. "Biz nahiye müdürü ile bir kahve içimi ancak konuştuk konuşma¬dık, nasıl ayarladınız bu işi" diye sorunca; babam uzaklara bakarak gülümsemiş. "Bilmem efendim demiş, garip kuşun yuvası hesabı".

Şef "Benden size izin, istediğiniz kadar oturun vagon¬da" deyince, annem ile babam hemen işe girişmişler. Demiryolu işçileri de "Gariptir bunlar, sevabma yar¬dım edelim" demişler.

Samanla çamuru karıp vagonun çatışım, içini, deliğini deşiğini sıvamışlar. Sonra bunun üzerine süpürgeyle mis gibi bir kireç badanası geçirmişler. Görenler bir masal kulübesi der yani.

Ama gerçek, benim masalımın gerçeği bu. Aklım erdi¬ğinde, ilk hatırladığım fotoğraflar arasında bu kulübe¬nin mutlulukla tüten bacası var. İçeriye kurulan sac so¬banın borusu tepeden çıkıyordu. Bütün bu işler yapılıp çatılırken sadece o sarhoş ma¬kasçı, uzaklarda oturuyor, bir felaket'baykuşu gibi si- gatasıru tüttürerek olup-biteni seyrediyordu. O adam¬dan korkmuştum hep.

Ama karısı ile kızı öyle değil. Onlar daha ilk günden itibaren, yanlarına bir can şenliği, bir insan nefesi, bir komşu geldi diye sevinmiş, elden gelen yakınlığı gös¬termişlerdi. Kadın çorba yapmış, bulgur pilavı kotar- mifl gngan^kmpk-flyran yiyip kalkmıştık. Bakrn masal olsa bile bu yemeği hatırlıyorum. Ayranı tahta kaşıkla

hanilere gidecek sığınacak bir yerleri yok. Üç beş par¬ça eşyayla kendilerini bir tirene atmışlar. Nereye gide¬ceklerini bümiyörlar. İnanılmaz bir şey.

Babam sevimli adamdır, aynı zamanda hoşsohbet. Ko¬nuştukça ağzından bal damlıyor sanırsınız, üren şefi ile anında ahbap olmuş. Şeftiren bu yakışıklı, kıravatlı, ağzı laf yapan adamı hayran hayran dinliyor. Anlaya¬cağınız bunlar karşılıklı hem konuşuyor, hem içiyorlar.
Demiryolculann çoğu içer, başka türlü nasıl biter o
t
tizim yollar.
Ben annemin kucağında uyuyorum. Annem, bir eli şa¬kağında, meçhule doğru giden bu,tirende, sonumuz ne olacak böyle, ne kadar çekeceğiz bu göçebe hayatı di¬ye düşünüyor.
Derken babam adamı tam kıvamına getirince "Yahu, demiş, falan yere gidiyoruz ama, hiç de tamdık kimse yok, bize yardıma olacak birini«/' demeye kalmadan şeftiren "Hiç tasalanmayın efendim, o istasyonun şefi ruh gibi ahbabımdır, size her türlü kolaylığı gösterir" demiş.
Bütün bu konuşmalar tirenin lokantasında geçiyor. Ba¬bam neticeyi alınca "Hanıma haber vereyim bari" diye kalkıp annemin bulunduğu kompartımana geliyor. "Münire uyan, önümüzdeki istasyonda iniyoruz" diye müjdeyi veriyor.
Müjde de tam müjde hani. _____*_____-—
Annem *çaresiz* toparlanıyor.

Gecenin bir vakti, yanından bözbularuk bir ırmak ᵥakan, bir küçük nahiyenin kıyıağında, ıssız bir istas¬yonda iniyorlar tirenden.

Şeftiren istasyon şefini bir kenara çekerek bir süre ko¬nuşuyor/Adı neydi acaba, Remzi miydi, Rıza mıydı, şimdi hatırlamıyorum, istasyon şefi gülerek yaklaşıyor bizimkilere: "Hoş geldiniz efendim. Hiç carimizi sıkmayın. Sizi aç- açık bırakmayız" diyerek yakınlık gösteriyor. Ben an¬nemin elini tutmuşum. Uyku gözlerimden akıyor. Ti¬ren geldiği gibi gidiyor. Kalıyoruz oracıkta.
Birkaç parça eşya. Kilime sarılmış bir kat yatak. An¬nem üzerinde oturuyor. Babam istasyon binasının loş ışıkları altında, bir o yana, bir bu yana volta atıyor, bir yandan sigara içiyor.
Uzaklardan kesik kesik köpek havlamaları işitiliyor. Bir de ırmağın çağıltısı. Neresi bura acaba? Hiç önemli değil. Şimdilik tek isteğimiz başımızı sokacak bir dam altı.

O gece istasyon şefinin dairesinde kalmışlar. Adam bekâr, bekâr değil de dul. Acıklı bir macerası var, yeri geldiğinde anlatırım.
Ertesi gün: "Arka tarafta bir metruk v*gon nlaraV, W le sızı şimdilik oraya yerleştirelim, sonra bir kolayını buluruz" demiş/

Varsın, varsın övünsün ama... Bütün bu işleri yapıp çatan, alın teri <Jöken babam ile hademelere de arada bir "Buyurun siz de alın" demek gerekmez mi? Hayır. Herifte tık yok. İşte babam böyle şeylere gelemez. Bir, gün herkesin ortasında dikilmiş müdürün karşısı¬na. "Ne demek yani" diye gürlemiş. "Madem biz bu bahçeyi alın teri dökerek yetiştirdik, ürünü de eşit ola¬rak bölüşmeli değil miyiz"...

•Haydaaa... Müdür o vakte dek böylesi bir diklenme ile karşılaşmamış olacak ki, şaşırmış. Sonra kendini topla¬yarak babamı tepeden tırnağa süzüvprmiş'. Babam anlatırken hikâyenin burasında elini eline vu¬rarak güler ve şöyle derdi: "Adam ne diyeceğini bile¬medi önce, sonra toparladı kendini". Evet kendini toparlayan müdür, tehdit dolu soğuk bir ses ile:

- Eşit bölüşüm de ne demek. Yoksa sen sosyalist misin, diye sormuş.

Bak, bak, bak... Hanı babam Bulgar muhaciri ya, onu çıtlatmak istiyor, bu bir. İkincisi, o yıllarda birine "sos¬yalist" demek, anasına sövmek gibi bir şey. Hele bir de şikâyetçi olsa, adamı ânında uçururlar. Babam hiç istifini bozmadan, sosyalizmi falan da hiç bilmez iken, onca adamm arasında "Evet" demiş, ~~"Sosyalistim, var mı bir diyeceğin"~~----------

îş bu noktaya varınca, o zamana kadar babamın safın¬da duran hademeler, kâtibeler falân kıçın kıçm oradan sıvışmışlar. Babamla müdür kalmışlar karşı karşıya. Babam zayıfın irisi, ama sırım gibi. Boyu da uzun. Mü¬dürün gözü kesmemiş, sözünü yutup gitmiş. Gitmiş ama, haftasına kalmadan babamı işten atmışlar. Bu olay ile birlikte adı "Sosyalist Ali Bey"e çıkmış. Hep tıraşlı, kıravatîı gezer babam. Hele bir de güneş gözlüklerini taksın, müdürden, kaymakamdan geri kalmaz. Ayakkabılar pırıl pırıl cilalı, pantalon jilet ben- zeri ütülü, çakı gibi. Bayağı yakışıklı adamdır: Öyle ol¬malı ki annemin gönlünü çalıvermiş. İşte

böylesi bir adam pes eder mi kolayına. O gece bir at arabası çekmiş mektebin önüne. Bahçede ne kadar mahsul varsa hepsini yüklemiş. Darma-duman etmiş bahçeyi, müdüre çöp bırakmamış* Meyve fidanlarını da kıracaktım ama, kıyamadım di¬yor. Hem o hırbo, o mektebe kazık kakacak değil a. O gider başka bir insan evladı gelir, diktiğimiz fidanlar meyve verdikçe kurt-kuş faydalanır.

Tabi bunlar babamın laflan. Yahu baba desem, oralar^ da hiç mi nöbetçi hademe, bekçi falan yoktu yani. Ba¬na yine o muzip gülümsemesi ile bakar "Bekçilerle ha¬demeler, sosyalistlerden yanadır. Onlar da bir nevi proleter" der.

Böylece o kasabadan da kaçıvermişler. Üstelik annem

Sonunda Sevim Hoca'ya açtım meseleyi. Önce ürktü, korktu, "Nasıl olur ama, çok tehlikeli" gi¬bi şeyler söyledi. Ben:
- Hele siz Feiride'nin ağzını arayın bir; bakalım o ne di¬yecek, şeklinde ısrar ettim.
Sevim Hocaharum da netice itibarı ile bir kalp taşıyor. Melul-mahzun halime dayanamayıp razı oldu. Ve bir haftaya kalmadan cevabmı aldı geldi.

Onu seviyorum demiş Feride, ebedî seveceğim. Lâkin "Hancılardan bir kız kocaya kaçtı" dedirtmem. Bizim sevdamız artık ahirete kalmıştır, böyle bilsin, de¬miş.
Demiş ağlamış. .
Bunları söylerken Sevim Hanım'm da gözleri doldu.
Tasarladığım hikâyede böylesi bir ihtimal mevcut idi. Yine de ben "kötüsü gelirse ne yapacağım" dememiş, hep hayra yormuştum. . O sıra karaya vurmuş balık gibi oldum. Ağzımı konuşmak için açıyorum, ses çıkmıyor. Uzun zaman da çikmadı.
Kara Turan bile konuşturamadı, hık-mık edip durdum.
Kendimi sokaklara, kıra, bayıra vurdum. Mecnun mi¬sali dolaşıp duruyorum. Dolaştım, dolaştım, yoruldum. Yoruldum genç yaşta bu hayattan, bu kasabadan.
Babama bile giUıediiıı.—----------;----------
Musa Çavuş'a sormuş; hasta falan mı niye gelmiyor demiş. Çavuş kulağımı büktü:
- Adam meraktan ölecek evladım, git şöyle görün bir, sağ olduğunu anlasın.
Haklı. Üzülmüştür babam. "Hiç böyle yapmazdı" de¬miştir. Gideyim, babamın omzuna başımı koyup ağlayayım bari.
Bir kutu kurabiye daha götürdüm. Yazı yazarken atış¬tırmayı severdi.
Sarıldı bana, uzun uzun kokladı: Yüzünü yüzüme yak¬laştırdı.
Aa... Sakal bırakmış. Gülümsedim:

- Ooo, Ali Bey sakal bırakmış,

- Öyle.. İnsan ne oldum dememeli, ne olacağım deme¬li.

Once o bana olup-bitenleri anlattı. Davarım sonuna geliyorlarmış, beraat garanti dedi. Yüz altmış üçten yatan biri varmış; onunla ahbap olmuşlar; adamın davasını da takip ediyor, savunmasını hazırlıyormuş. Sonunda sözlerini bitirdi, hadi sıra sende der gibi susup yüzüme baktı.

Ben de dişiihi sıkıp dudağımı ısırarak herşeyi anlattım. Ben anlatırken o bulunduğumuz mekânda dolanıp durdu. Titreyen sesimi düzeltti, kederle gerilen yüzü¬mü yumuşattı. Arada bir elini eline vurarak "vay be, ~~domok kaçırmaya niyet ettin" diye neşeleniyor kendi~~ delişmen gençliği ile benim hapı yutmuş halim arasın-

Ben işte tuhaf bir şey, yollarda doğmuş, yolculukta bü¬yümüşüm-Elbette ki bir kazamın nüfus kütüğüne ya¬pılmış kaydım, ama oralı değilim ki. Nereliyim acaba? Bunu kendime de sorar, bir cevap bulamam. Coğrafyaya, mekâna dair bir bağlanma, bir aidiyet duygusu yok bende. Zihnimi eşiyor, hafızamı yoklu- yorum. Hep yollar, kıvrılıp giden tozlu yollar, eski dö¬külen otobüsler, kamyon karoserleri, tiren rayları, va¬gonlar, kurum, is.

O vagondan eve gelmeden önce, artık ben beş yaşında mıyım, daha mı fazlayım, her neyse, babam bir kasa¬bada ortaokul kâtibi imiş. Bu okul büyükçe bir arsanın ortasında. Ön bahçede birkaç ihtiyar akasya, bir iki ka¬vak falan. Arka bahçe tamamen boş. Çocuklar oynuyor orda, yağmurda çamur olup sınıflan berbat etmesinler diye zemine kaba çakıl döşenmiş, çiğnene çiğnene be¬ton gibi olmuş.
Ön bahçe öyle değil. Buradan idareci personel, hocalar girip çıkıyor. Ancak yıllarca bakımsız kalmış, her yam¬ru yabani otlar bürümüş. Babam çalıştığı odanın pen¬ceresinden bu bahçeye bakar bakar: "Yahu şurayı işe çıkarsak, meyve dikip zerzevat eksek ne güzel olur" diye söylenirmiş.
Tabi çocukluğunda dedesi ile bahçeli bir evde büyüdü¬ğü için, hem bu işleri biliyor, hem seviyor. Tutmuş bir münasip zamanda fikrini müdüre açmış. Müdür baş- tarısavarcasma: "Mesai saatleri dışında çalışın, benden size izin" demiş.
O yıl karlar eriyip toprak bir anaç tavuk gibi kabardı¬ğında, babam okulun hademeleriyle beraber işe giriş¬miş. Hevesle çalıştıklarından az zamanda bahçeyi höl¬lük gibi elemişler. Kayısı, vişne, kiraz, dut artık ne bul¬dular ise meyve dikmiş, bahçenin ortasma güzel bir havuz kondurmuş, havuzun üzerine de sarmaşıklar¬dan, asma fidanlarından bir çardak kurmuşlar. Müdür gider gelir, şöyle göz ucuyla bakar, dudak bü¬ker, Allah için bir kez olsun "Kolay gelsin" bile demez- miş.

Dünyada ne adamlar var, yüzü insan, içi şeytan. Neyse.

Bahar erişmiş, çiçekler yapraklar açmış, o önceleri çöp¬lüğe dönmüş olan bahçe bu bahar cennetten bir köşe haline gelmiş.
Akşamın önü sıra hademeler hortumla oraları, sebze maşâralannı, fidanları falan sulayıp, havuzun çardağı¬na iki de sandalye atınca müdür efendi başköşeye ku- ruluvermiş.
Mevsimi gelip domatesler kızarmaya, hıyarlar olgun¬laşmaya, patlıcanlar saplarında sallanmaya başlayınca, müdürün ilgisi daha da fazlalaşmış. Artık iki de bir kasabanın mülki erkânından misafirle¬rini çağırır, havuzbaşında onlara mangal ziyafetleri çe- ~~kpr, fBakm v** gazel jğm&f&şKyettatir* dîye ,1m şişini*~ olmuş.

her yanmaya başladığı sahnelerde; herkes nefesini tutmuş olup biteni izlerken, birden sinemanın perdesi alev alıp yanmaya başlıyor.

Oluyor mu siyah-beyaz filim sana renkli. Millet pek çakamıyor önce, sonra duman, yanık koku¬su falan iş anlaşılıyor.
Çoluk çocuk, genç ihtiyar feryad u figan ile öteye beri¬ye koşturmaya, kendilerini dışarı atmaya girişiyorlar. Annemin ağabeyleri, en geride kendilerine mahsus lo¬ca gibi bir yerde, kafalar bulutlu, hem içip hem filim seyrederken kopan bu vaveyla)a arılamakta geç kalı¬yorlar.
Ta ki yangın perdeden salona sıçrayıp sandalyeler tu-tuşuncaya kadar.
Babam duvara tırmanıp arka tarafından benzin döke¬rek perdeyi tutuşturduktan sonra, doğru makine da¬iresine seğirtiyor. Makinist dahi o sırada "yahu ne olu- - yor" diye odadan çıkmış. Babam hemen hoparlörü açıp mikrofonu eline alıyor.
. Hem annemin kabadayı ağabeylerine, hem de umum halka iyi bir nutuk çekiyor. "Ulan sevenleri ayırmayın demiştim/aramıza gireni yakarım demiştim, alın işte sinemanızı, onun sahibini, onun da deli oğlunu başını¬za çalın" falan diyerek içini dökmüş. Tabi o tantanada, o can pazarında "Yahu bu ses de ne ola ki; filimden mi geliyor, başka biri mi knrmyıynr" diyp ayrı hir şaşlan- lık yaşanıyor.

Uzun Hliâyel 17

Kargaşa, bağırtı, yangın devam ededursun, babam son sürat koşarak iskeleye iniyor, annem daha önce gelmiş zaten, kayığa atlıyorlar, ver elini Üsküdar.;: Babamın bu işi destan olmuş Eyüp Sultan'a. Gerçek bir destan. Hani o tek sayfaya basılır da çarşıda pazarda satılır ya, o çeşit.

Sinemayı yakıp Münire'yi kaçıran Bulgaryalı Ali'nin destanı.

Annemin adı Münire idi.
Babam onun san lepiska saçlarına, mayi berrak gözle¬rine bakar bakar:

Makaram san bağlar Kız
söyler gelin ağlar

türküsünü söylerdi. O vakitler Safiye Ayla da söyler- miş bu türküyü.
Bu kaçış hikâyesi annemin ailesini deliye döndürmüş. Peşlerine düşmüşler, yakalasalar ikisini de öldürecek¬ler. Bunlar tabi durur mu; izlerini kaybettirinceye ka¬dar o şehir senin, bu kasaba benim senelerce dolaşmış¬lar.
Tâ ki sular duruluncaya, taraflar birbirini unutuncaya kadar.

Belki de bu yüzden babam bir baltaya sap olamamış, bir işte dikiş tutturamamış. Günler diken üstünde ge¬çip gitmiş.

diğin kabadayı takımından, bu sebeple annemi çok sı¬kıya almışlar. Daha parmak kadar çocuk iken yok bal¬kona çıkma, yok pencereden bakma diye zılgıt üstüne zılgıt.
Ancak gönül bu.
Ferman kabadayı ağabeylerden dahi gelse dinlemez. Birbirlerini sevmişler, lakin ilerisi karanlık. Bir defa babamın ne ailesi, ne doğru dürüst mesleği, ne de parası var. Îbibullah sivri külâh. Annem ise bir evin bir kızı. Araya hatırlı adamlar koyup istetse vermeye¬cekler. Hatta "Ulan koca Eyüp semtinde asılacak başka kız bulamadın mı teres" diyerek üstüne gelecekler. Pe¬ki ne yapmalı?

Tek çare bir gece buluşup kaçmak, ama ona da annem ralzı gelmiyor. Hem "kaçan kız" olmaktan utanıyor, hem de "Bunlar bizi mümkünü yok bırakmaz; Fizan'a gitsek bulur öldürürler" diye korkuyor.

Böyle böyle gitmiş bir zaman.
Derken annemin serseri ağabeyleri kızı sinemanın sa¬hibi zengin adamın akıldan yaya oğluna yamamaya kalkmışlar. Vicdansızlar.
Böylece akraba olup sinemaların mülkiyetine konmak istiyorlar.
Anneme açınca meseleyi kıyamet kopmuş.
Annem genç bir kız henüz, lakin yürek mangal gibi.
Katiyyen olmaz, siz beni çengelde asılı et mi sandınız, kendimi intihar ederim diye basmış feryadı. O feryat ettikçe ötekiler dört bir koldan sille-tokat gi¬rişmişler fukaraya. Her bir yanlarını mosmor edip bı¬rakmışlar. '
Babam meseleyi haber alınca 'Ulan bunu değil kardeş kardeşe, Moskof gavuru bile Müslüman'a yapmaz, ben de Sülüman Pelvan'ın torunu isem bunu sizin ya¬nınıza komam" diye yeminler etmiş. Bu dayak ve dayatma annemin kaçma

kararını etkile¬miş. Bunlar işi ayarlamışlar. Süleyman Pelvan'ın Balçık ts- kelesi'nde kayıkçılık yapan bir ahbabıyla belli gece ve belli saat üzerine anlaşmışlar.
Annem bir yolunu bulup bohçasıyla iskeleye inecek, ba¬bam onu orada bekleyecek, kayığa atladıkları gibi Üs¬küdar'ı tutacaklar. Ondaıı sonrası Allah kerim, plan bu. Lakin babamda bir başka plan daha var ki, o da inti¬kam planı. Bak, bak, bak... Hem kızı kaçıracak, hem de atılan dayağın hesabım soracak.

Mevsim yaz.
Bahçe sineması tıklım tıklım.
Bir korsan filmi mi oynuyor, yoksa Rüzgâr Gibi Geçti mi oynuyor, neyse ne.
Sinemanın perdesi tahta perde, üstüne de bez perdeyi germişler.
~~Filmin en civcivli:, şamatalı savaş sahnelerinde; yani at-~~ lann kişnediği, topların tüfenklerin patladığı, alevlerin

murtular da yükseliyormuş.
Bulgaryalı mahalle arasım ahıra çevirdi, horoz sesin¬den, inek böğürtüsünden, gübre kokusundan bunal¬dık diyenler çoğalmış. Hatta bunlardan biri selamsız sabahsız bahçe kapısından girip Pelvan Sülîiman'ı teh¬dit etmeye kalkışınca, Pelvan bu kuru gürültüyü kö¬künden kesme fırsatı yakalamış; adamı tuttuğu gibi bahçedeki dut dalına asıvermiş. îbret olsun diye beş al¬tı saat bekletmiş orada. Ondan sonra ses-seda kesilmiş haliyle.
Beri yanda marul, maydanoz, roka, tere gibi yeşillikler; salatalık, domates ve türlü sebzeler de yetiştirip satma¬ya başlamışlar. Pelvan Sülüman iki metreye yakın bo¬yu ile semtin ve semt pazarının en çok tanınan, sevilen kişisi olup çıkmış. Babam bir yandan okuyormuş. Böyle böyle orta mektebi bitirmiş.

Dede-torun sırt sırta verip tutunmuşlar hayata. Ancak hayat dediğin nedir ki? Anlaşılmaz bir sır. Kurduğu¬muz düzen hep öyle sürüp gidecek sanırız. Birden ip kopar, ışık söner, her şey darmadağın olur. Nitekim ba¬bam için de öyle olmuş.

Koca Pelvan Sülüman cami şadırvanında abdest aldığı bir sırada devrilen bir dişbudak gövdesi gibi göçüver-
ıiiiş.----------:----------▬--------▬---------
Babanı o yaşta dededen de yetim kalmış. Bir daha o bahçeye, o ahşap eve giresi gelmemiş. Komşular, ah¬baplar, "Ali gel etme, dede ocağım tüttür, biz sana des¬tek oluruz, daha yaşın küçük, hele bir vakit geçsin, se¬ni burdan eveririz, geçinip gidersin" diye nasihat faslı¬na başlayınca, babam hepsini başı önünde sessizce dinlemiş. *
Tabi sonunda kendi bildiğini işlemiş.
Yine bu ahbapların yardımıyla hayvanları, eşyaları,
nesi var nesi yoksa satıp çıkmış o evden.
Sadece Pelvan Sülüman'ın güreşe çıkerken koluna

bağladığı hamaylı almış hatıra olsun diye.

Böylece babam hayatın demir örsünde dövülmek üze¬re kendini zamanın girdabına fırlatıp atmış. Tahsili yarım kalmış. Bir sürü işe girip çıkmış. Kâtiplik, puantörlük, muhasebe yardımcılığı, bir kitap¬çıda tezgâhtarlık - okumaya meraklı olan babam baya¬ğı solcu biri olan bu kitapçının yanında iken çok kitap okurmuş, yazı yazmaya da o günlerde başlamış- sonra uzun bir güre avukat yardımcılığı yapmış. Halıcıoğ- lu'nda askerlik falan derken yıllar geçmiş.

Peki ya annem?

Annem ile babam Eyüp'te mahalleden tanışıyorlar. Ba¬bam orta sonda iken annem Kız Sanat Mektebi'ne gidi¬yormuş Annemin ailesi Eyüp Sültan'ın belalılarından. Orada yazlık-kışlık sinema işletiyorlar. Ağabeyleri bil-

yarışmaktan yorgun düşer, annemin dizine başımı ko¬yar ve o saatlerde uyumuş olurdum. Zihnimde kalan; gökyüzü, bulutlar ve annemin berrak mavi gözleri.

Akşam ezanının önü sıra babam elinde bir zembil, ek- / mek, sebze bana mutlaka bir kâğıtlı veya kırmızı-be- yaz halkalı şeker ile çıkagelirdi. Irmağın karşı yakasın¬da uzanan nahiyede galiba bir zahire tüccarının kâtip¬liğini yapıyordu. ■

Sonraları, yani annem öldükten, biz babamla birlikte o kaeaba senin, bu şehir berıim diyar diyar gezmeye baş¬ladıktan sonra; belki çıktığımız bu bitmez tükenmez yolculuklar sırasında, bir kamyonun şoför mahallinde, bir at arabası üzerinde veya ikinci mevki bir tiren kom¬partımanında sormuşumdur:

"Baba o vagondan eve nereden geldik biz, niye gel¬dik?"

Dediğim gibi, babam hiç yüksünmez, baştan savmaz, hayat hikâyesinin her safhasını olalica ayrıntısı ile sa¬atlerce anlatırdı. « Beni bir küçük çocuk gibi değil, bir arkadaş, bir akran, bir yoldaş gibi görüyordu.

Babam annem ile ailesinin izni olmaksızın evlenmiş. Açıkçası kaçırmış annemi. Kendisi gökkubbenin altın¬da yapayalnız bir adam. Hem yetim hem oksü*. Bul-
gar muhaciri. Onu dedesi Pelvan Sülüman büyütmüş.

Dede-torun bir fırsatını bularak Türkiye'ye kaçmış. Ai¬lenin diğer fertleri aynı yolu izler iken yakalanmışlar. O yıllarda Bulgaristan komünist. Türkiye ile ilişkileri iyi değil ve sınırdan kuş uçurtulmuyor. Zaten babam kendi babasını küçük yaşta kaybetmiş imiş. Bu hadise¬den sonra ne Kırcaali'de kalan annesinden ne de diğer akrabalarından haber alamamışlar. Sonra aile bağlan büsbütün unutulmuş. Pelvan Sülüman İstanbul'a gelince hemşehrilerden bir ikisinin yardımı ile Eyüp Sultan'da bahçeli ahşap bir eve yerleşmiş. Evin sahibesi Nişantaşı'nda oturan zen- . gin lakin kimsesiz bir yaşlı kadm imiş. Pelvan Sülü- man'm elinden gelir bir iş yok. Bulgarya'da iken davar besler, sütçülük yaparmış. Bir de gençliğinden beri yapageldiği güreş. Elde avuçta olan az bir para ile birkaç koyun alıp bah¬çenin bir köşesine yaptıkları ahıra koymuşlar. Rızkı ve¬ren Cenab-ı Hak.

Zamanla çoğalmış koyunlar. Mübarek hayvanın in- sanoğlu'na faidesi çoktur bilirsiniz. Derken koyunların yanına bir iki inek; beri yanda bir tavuk kümesi. Tavukların, horozların araşma hindi, kaz, ördek katılıvermiş; hatta meraklısı için bıldırcın bile beslemeye başlamış Pelvan. Babam diyor ki, köpeğimizi, kedimizi, keçilerimizi, ev¬cil güvercinlerimizi de katarsak, mahallenin ortasında

bîr hayvanat hahçggî kıırrhık sanki_____:_____

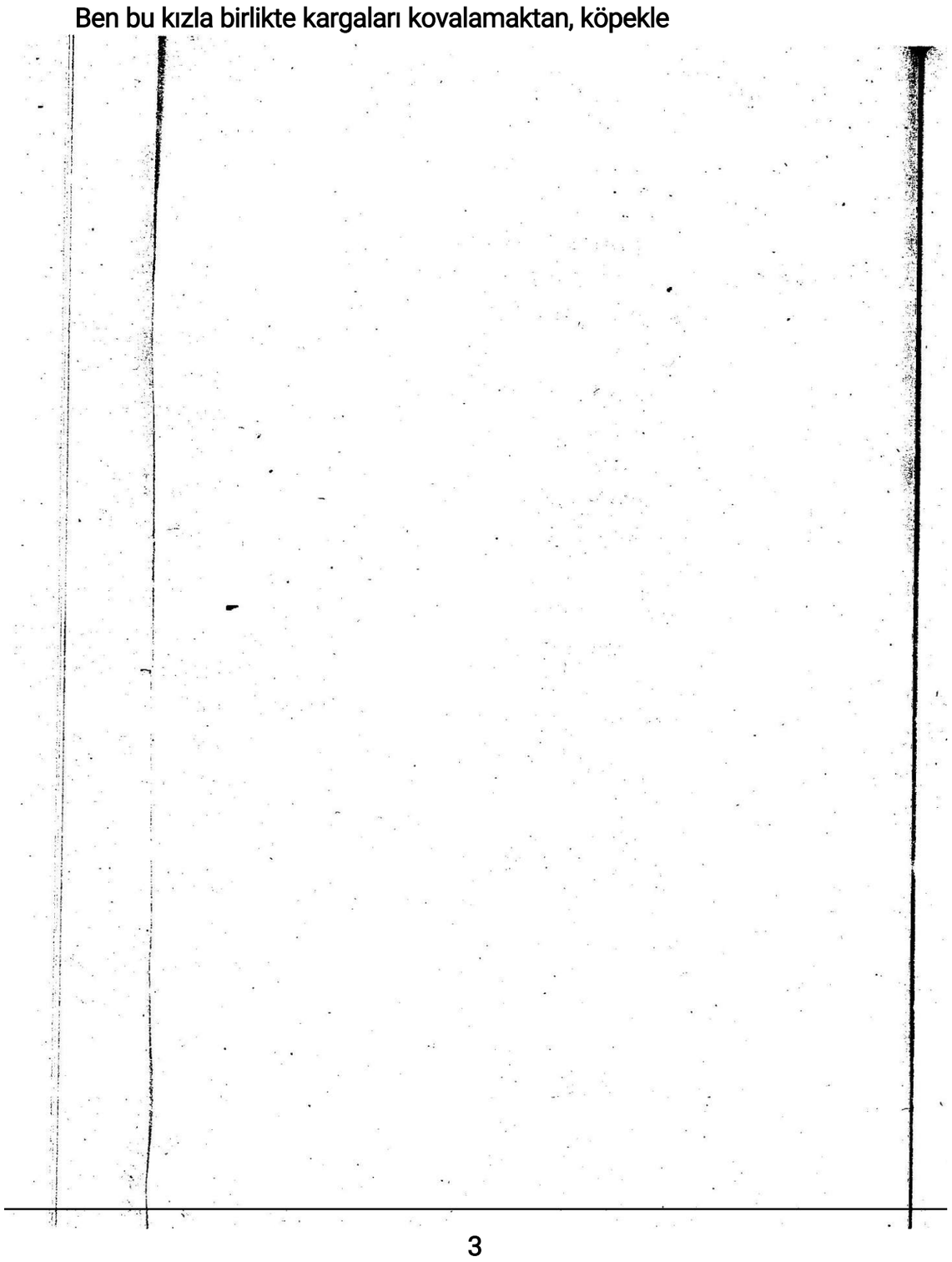
Hayvanat bahçesi kurulmuş amma, sağdan soldan ho- ben yeniden beş altı yaşların pembe-beyaz dünyasına gömülüyorum. „

Küçük istasyon binasının arkasında, battal bir hatta çe¬kilmiş, eski bir vagonda kalıyorduk. Vagondan ev.

Babam erkenden işe giderdi. Ben uyandığımda yoktu yani. Annem o şırada dışarıda olurdu. Tavuklara yem veriyor tabi. Kızardım ona. Beni bekle, beni uyandır, birlikte yem verelim diye. Dışarıda yakıcı bir güneş vardı. Yazın güneş, kışın kar. Doğuda bir yerlerde ol¬malıydık. Annem vagon evin önüne bir bahçe kurmuş¬tu. Vagonun çatısına çekilmiş iplere dolaşık ebruli, ma¬vi kahkaha çiçekleri, cennet süpürgeleri, gece safalan, kadifeler, hatta teneke kutulara dikilmiş iki de karanfil vardı.
Havalar serinleyince karanfilleri içeri alırdık. Vagon evin ırmağa bakan yüzüne bir pencere açılmıştı. Ka¬ranfilleri onun önüne koyardık. Sabah uyandığımda, pencereden sızan güneş gözlerimi kamaştırır; ortalığı bir karanfil kokusu kaplardı.
Tavuklar için küçük bir tahta kümes, bir de fino köpe¬ğimiz vardı.
Annem tulumbadan su çeker, elimi yüzümü yıkardı. Sonra vagonun gölgesine çekilip fasulye ayıklardı.
~~Bftn oralarda oynar, kargalara tag afrarrhm fffioyg Hog~~
ru posta katari geçer; onun ardısıra bir marşandiz çuf- laya-puflaya istasyona girerdi.
Posta katarları hep asker mi taşır?
Bende kalan fotoğraflar hep böyle.
Tiren istasyonda pek az kalır, bu aralıkta askerler bağı-
nş-çağınş tulumbaya saldırır; döke-saça el-yüz yıkar,
şişeleri yanbuçuk doldurup bir telaş yeniden tirene
koşarlardı.
Marşandizler çobanların, koyunların, iri kangal itleri¬nin, kömür ve maden yüklü vagonların yorgun, ihtiyar katarlarıydı.

Annem istasyon binasının önüne, raylar araşma kadar gitmeme katiyyen izin vermezdi. Zaten az sonra; yani tirenler çekip gittikten, ses-seda kesildikten sonra ma¬kasçının kansı ile kızı gelir, gölgeler uzamış, ikindi se¬rini bastırmış olur, annem ırmağa bakan tarafa bir ki¬lim serer, oracıkta oturur saatlerce konuşurlardı. Makasçının kansı çok dertli idi. Sarhoş ve huysuz ko¬cası gece-gündüz dövüyordu onu. Sekiz on yaşların¬daki küçük kızı bu şiddet ortamından fena halde etki¬lenmiş, belki adamın bir tokaçlını, tekmesini yemiş ve dili tutulmuştu. Nadiren birkaç kelime konuştuğunu hatırlıyorum. Annesinin yaptığı bez bebekleri bana gösterir, "Bebek... Bebek..." diye çırpırurdı. O ıssızlık içinde bana bir kardeş gibi sarılmıştı. Bir dediğimi iki etmez; yabani armutlara kedi gibi tırmanır, bozkırın ortasmda yemlik, kuzukulağı, mantar, yer elması ne buluroa getirirdi.—

Ben bu kızla birlikte kargaları kovalamaktan, köpekle

. .J...

Ben o zamanlar on alü yaşındaydım, lise birde. ince uzım bir oğlan. Saçlarım kirpi gibi dik duruyor; ne ya¬na, ne geriye taranmıyor, beni deli ediyordu. Babam "inatsın inat... înatçı adamın saçı yatmaz. De¬dene çekmişsin besbelli. Keşke annene benzeseydin" diyordu. Keşke.;.
Annemin lepiska gibi yumuşacık, san saçları vardı. En çok ö mavi gözlerini özlüyorum. "Benim oğlum oku¬yacak, yüksek bir memur olacak" der, sonra da göz ucuyla babama bakardı. Sanki anlaşmışlar gibi babam da ona bakar, dudaklarında muzip bir gülümseme: "Hıh... Biz okuduk bir şey olduk sanki" diye omuz sil- kerdi.
Ne zaman annem aklıma düşse, o vagondan evi hatır¬lıyorum. Sisler arasında beliren bir masal gemisi gibi. Hafızamda bir takım resimler, olaylar, insan yüzleri var. Bölük pörçük cümleler/gülüşmeler, hıçkırıklar.
Bunları babama soruyorum.
~~Hiç yüksünmeden oanki yazdığı bir romandan pasaj«~~ lar okuyormuş gibi, bütün teferruatı ile anlaüyor. Ve
Ben sırtüstü çayıra uzanıyorum.
Gece göğü yıldızlarla kaplanmış.
Irmağın fısıltısı yaklaşıp uzaklaşıyor.
Ara sıra ishak kuşunun feryadı işitiliyor. Bir kaç hayal kanat takıp havalanıyor. Kitabevini büyütmüş, bir de yayınevi kurmuşum. Babamla beraber Yeşil Hanyeri Gazetesini yurt çapında ses getiren bir yere taşımışız.
TRT'den birileri röportaja geliyor, yılın "Basın ödü-lü"nü alıyçruz.
Flaşlar patlıyor.
Flaşlann gümüş beyazmda peride. Feride'nin gerisinde bilumum Hanazade ailesi. Salon alkıştan yıkılıyor.
Feride'nin babası:
- Ulan damat sen bayağı bir adammışsm, diye sırtımı

sıvazlıyor.
Bu ortalarda sallak mallak dolaşan, beyaz gömlek giy¬miş; kırmızı kıravat takmış perçemleri terli çocuk ben miyim? Ben, ben. Ali Bey'in oğlu. Bir baltaya sap olamadım.

Babamı görmeye gittim. Bu kaçma duruşma. Pastanederi bir kutu kurabiye alıp götürmüştüm. Ali Bey filinta gibiydi, tıraş olmuş, giyinmiş. Bilirkişi rapo-

mahkeme cezada ısrar etti.

Babam da temyize gitti. Davadan yırtacağına yüzde yüz inanıyor; başına bu işleri açanları pişman edeceği¬ni söylüyordu.
Babam, gözleri parlak babam. Keşke ben de senin gibi olabilsem.
Meyus olduğumu anladı, şöyle bir ağzımı yokladı. Yi¬ne söylemedim.

Söylemedim ama yaşadığım zehir yeşili acı yükselmiş, gırtlağıma dayanmıştı. Geceleri, yalnız geçen geceleri ne yapacaktım. Bazen pencereyi açıp "yeter artık, ye¬ter" diye bağırasım geliyor.'
Bağırmadım. Yumruğumu ağzlma bastırıp ğözyaşları¬mı sildim.
Ve bir karar verdim.

Babam Münire'yi kaçırmış; ben de Feride'yi kaçırayım, bir uzun hikâye olsun.

Ve bu uzun hikâyeyi bir hafta içimde dolaştırıp dur¬dum. Sarhoş Selami hadisesinden sonra kızı görmek nere¬deyse imkânsız hale gelmişti.
Ben de öyle evlerinin önünde, mahallesinde turlayarak Hancılar sülalesinin gözüne batmak istemiyordum. Belli olmaz, biri bir laf tatsızlık Çıkar, falan.

Tam bir western sahnesi.
Ancak polisler yetişti vaktinde ve mesele birden yerli filim havasına büründü. Sanki Hulusi Kentmen baba¬can komiser rolünde bıyıklarını büke büke sahneye çıkmıştı. Selami'yi götürdüler, ben de dükkâna dön¬düm.
Feride'yle göz göze geldik. Gerisini siz düşünün artık. Gerisi kasabada dilden dile dolaştı. Böylesi aynalı mevzulara hasta olan dedikoducu tipler ağzında zen¬ginleşerek çizgi roman havasına büründü.

Güya Selami karakolda:
- Yeğenime asılıyor; karama dokundu, o sebeple ta¬banca çektim, diyesiymiş.
Bu cümle Feride'yi de, beni de fena halde sarstı. Kız hadiseden sonraki ilk görüşmemizde ağlayarak:
- Adımız çıktı. Bundan böyle kendim için değil ama, senin için korkarım, dedi.
Gerçekten de nereye gitsem, kiminle konuşsam mâna- lı mânalı bakıyorlar; hatta pis pis sırıtarak:
- Hancılara damat oluyormuşsun. Hadi yine, işin iş.. diye takılıyorlardı.
Feride'ye âşık olmuştum bu doğru. Kız da beni sevi¬yordu, bu da doğru. Lâkin iki gönül bir olunca saman¬lık seyran olmuyordu ki.
Ve bu ücra kasabalarda sevenlerin kavuşması için hâlâ delikanlıların yaz günü karlı dağdan kar getirmesi is- teniyordu.
Benden böyle bir masal kahramanı olmak bile esirgen¬di. Ben aslında Ferhat olup dağları delmeye hazırdım ama...
Ne beni muhatap aldılar.
Ne kızı dışarı saldılar..
Babası malum suçtan içeri atılmış, çulsuz, diplomasız, ne idtiğü belirsiz yabanın teki idim. * Beni. zaten bu kasabada fazla barindırmaz, babama yaptıktan gibi

paketleyip bir yerlere postalarlardı.

Böylesi yakıcı bir karamsarlık içinde Kara Turan ile bu¬luşuyor, ırmak kıyısına iniyorduk. Turan durmaksızın anlatıyordu. Başkalarına bıktına gelecek "yeter, kes be" dedirtecek şekilde, makineli tü¬fek gibi konuşuyordu. Aman konuşsun, başucumda birinin sesi var diyebileyim. Ninni gibi* geliyor bana, fon müziği gibi.

Turan'm gelecekle ilgili uçan tasardan bitip-tüken- mezdi. încitmez'in kalbinde açtığı yara henüz kapan¬madan bu defa Nüfus Müdürü'nün kızma a]bayı yak¬mıştı. İki eli kanda olsa bu sonbahar Halkevi Salo- nu'nda mutlaka bir sergi açacaktı. Bir magazin mec¬muasının açtığı "artist yanşması"na katılmalı mıydı? Fotoğraf istiyorlarmış„ nasıl bir fotoğraf çektirmeli. Evlerinin arkasındaki metruk depoyu tamir edip bir tavuk kümesi yapsa, yumurta ticaretine başlasa nasd olur? Son yazdığı tabelanın parasını Tuzcu Bekir Efen¬di[7] den hâlâ alamamış.
madı* diyor.
Selami'nin bu derbeder hayat ile fiziki görüntüsü; gi- yim-kuşamı arasında tam bir tezat vardı. Bir kere titiz adamdı. h
Jilet gibi ütülü takım elbise giyer, mutlaka kıravat ta-. kardı. Saçlar briyantinli ve taranmış, surat matruş, ayakkabılar her daim pırıl pırıl cüalı olurdu. O şarap-»' tan kızarmış burun, kardı ve mahmur gözler olmasa beyden-efendiden bir adam sanırdınız. İçmeye sabahtan başlar, çakırkeyf hali ile gayet kibar, sizTi-bizli konuşur, bayağı düzgün ve verimli çalışır, kimseye sarhoş olduğunu hissettirmez; ancak akşam üzeri çizgiden çıkardı.

İşte böyle bir akşam üstü. Sevim Hanım ile Feride'ye sokakta rastlamış. Kadınlara kem gözle baktığı, hele hele laf attığı hiç gö- rülmemiş-duyulmamış.
Lâkin bu defa uyduğu şeytan şeytanlığın profesörü ol¬malı ki; Selami'yi dellendirmiş. Laf atmakla kalmayıp kadınları takibe başlamış. - Bi¬zimkiler korkudan bembeyaz kesilip hızlı hızlı

yürü¬meye, oradan kaçarcasına uzaklaşmaya koyulmuşlar. Onlar kaçmış, bu kovalamış. Onlar kaçmış, bu kovalamış.

Ben o sırada dükkânda Çehov'un hikâyelerine dalmış. | sabahtan beri siftah etmemiş oturuyorum. Birden kapı i

açıldı.

îki kadın nefes nefese içeri girdiler.

Yahu ne oluyor?..

Sıi, kolonya, geçti artık, sakin olun telaşlanmayın, ben bakarım, siz hele şöyle oturun, vay sarhoş pezevenk, falan diyerek bunları tezgâh genişine aldıktan sonra baktım vitrin camının Önüne kadar gelmiş, içeriyi di¬kizliyor.

Dışan çıkacak oldum. Sevim Hoca:

- Lütfen dalaşmaym, çok sarhoş, diye engelledi. Geri durdum, çekip gitsin, iş uzamasın niyetine. Nafile. Bizden ses çıkmayınca bu iyice azıttı. Millet etrafına toplandı, sanki seyrana gelmişler. Kimi gülüyor, kimi "Arslansın, kaplansın" diye fişekliyor. Bu coştu coştu, zıvanadan çıktı, sonunda tabancasını çekip:

- Ulan ben adamı yerim be, yerim, diye avaz avaz ba¬ğırmaya başladı.

Bir yandan da sanki kanıma dokundurmak istermiş gi¬bi:

- Erkek varsa orda çıksın dışan, erkek...

diye tepinip duruyor.

Ee, biz de Pelvan Süleyman'ın torunuyuz bir yerde.

Kadmlan itip çıktım.

Ben çıkınca sesler kesildi. Millet nefesini tutmuş,

ne olacak diye bekliyor.

—yfiifluu ni|nlı ciiUllC ivUllil Jvcu ıix ^cllUyUA. «

| Bakıyor ve bekliyor.

Selami Hancızade ailesinin en nezih koluna mensuptu. Babası Haa Süleyman "Ailemizden çok esnaf yetişti, bir de okumuş adam olsun" diyerek bunu büyük şeh¬re tahsile göndermiş. Oralarda ne olmuş ise -ki bu fasıl hep imalar, üstü kapalı ifadeler ile geçiştirilirdi- oğlan okumak bir yana, yarım akıl ile dönüp gelmiş. Çocuğu meczuba çeviren hadiselerin allında karşılık görmeyen bir sevda hikâyesi mi, bir gurur meselesi mi yatıyordu; kim bilir?

Böyle per-perişan dönünce ailede bir düş kırıklığı ya¬şanmış haliyle. Ee, burası küçük bir kasaba, ayaküstü her kişi için bir sürü senaryo yazılır. Oğlana bakıyorlar; ne işte güçte, ne malda dükkânda gözü var. Mal-i hülya içinde serseri dolanıp duruyor. Bari everelim de başını bağlayalım demişler, yanaşma¬mış. Bununla da kalmayıp kasabanın en yaramaz ada¬mı, en berbat mekânı fotoğrafçı Hakkı'nm atelyesine dadanmış.

Adam içici.

Kafayı çeker, cümbüşü eline alır, akşamı sabah eder. Lâkin muhabbeti yerinde. Gelmişten geçmişten binbir sevda masalı anlatır. Yeter ki karşısında kendisini din- - leyecek birini bulsun. Yaşlı genç farketmez; yeter ki dinleyenler arada bir "Eee, Hakkı Baba, sonra ne ol¬muş" diye ayak versin.

Selami onca malı mülkü, asaleti bir yana koyup bu sar-
hoş herifin ağzma bakar olmuş. Atı atın yanma bağla-
'=§•:,:

•san ya huyundan ya suyundan demişler; oğlan hem Hakkı Usta'nın zenaatine hem de tabiatına el atmış.

•Hancızadeler dört bir koldan "Ulan etme, tutma" diye bunu sıkıştırmaya başlamışlar ama bir yandan da

çeki¬niyorlar. Hani zaten yarım akilimin teki, az biraz zor- ladın mı aklının öbür yansı da kaybolup o zaman ayık¬la pirincin taşrnı. Gün günü kovalamış.
Selami Hakkı Usta'dan mesleği bir iyice kapmış. Hatta boynuz kulağı geçer misali daha da ileri gitmiş.
Zenaatm yanı sıra cümbüş çalmasını, dem çekmesini, muhabbeti koyulaştırıp o hal üzre sabahı etmesini da¬hi öğrenmiş.

Bunlar; usta-çırak bir uzun zaman kadeh arkadaşı ol¬muş, türlü rezilliklere batmış; Haa Süleyman'ı kahır¬dan yataklara düşürmüşler. Haa, sülaleye leke süren oğlunu affetmemiş. "Sebebim sensin ulan" diye diye gitmiş.
Eh, dünya dediğin keyif ehlinin ebedî işret bahçesi de¬ğil, vakit tamam olunca Hakkı Usta da elden ayaktan kesilmiş; açıkçası bildiğin felç, adam yatağa çivilenmiş. Bu hengâmede Selami dükkânı devralarak ustasının vefatına kadar hem kendine, hem de çoluk çocuğuna bakmış, onları muhannete muhtaç etmemiş. Ne de ol¬sa asil yerin evladı. Hemen herkes Selâmi'yi takdir ederek: "Rahmetli Ilancılaım Süleyman zengin zâde- gân adamdı, lakin bu sarhoş oğlan kadar cömert ola-